

Naši pěvci

V červnovém čísle Psalteria pokračujeme v představování sborů. Na letní školu duchovní hudby jezdí pravidelně několik členů smíšeného sboru Naši pěvci z farního společenství evangelického sboru v Praze-Dejvicích. Požádali jsme o článek jejich sbormistrovou, harfenistku Lydii Härtelovou, která smíšený sbor v roce 1986 založila..

Když měli Naši pěvci před lety svůj první koncert pro Společnost pro duchovní hudbu u Mikuláše na Malé Straně, dotazoval se jeden z organizátorů, jestli by se nemohli přejmenovat – takový divný název sboru, kdoví, jestli to potenciální posluchače spíš neodradí. Neodradilo, přišli a chodí stále – už 27 let.

Měla bych ale vysvětlit, proč ten název, vidíte? V 80. letech stole-tí již minulého bylo ve farním sboru Českobratrské církve evangelické hodně mládeže, ale byla zoufale nezpěvavá. Jednou společně navštívila koncert jistého skvělého sboru, nadšení bylo velké a s ním i touha mít něco podobného v Dejvicích.

Byl vypsan konkurs do všech hlasových skupin zakládaného sboru. Přihlásili se tehdy skoro všichni mládežníci následující příkladu několika intonujících vrstevníků. Kdo se stydl zpí-

vat před ostatními povinnou písničku o Vítouškovi u panského dvora (a to byla většina), mohl se uchýlit za plentu, což bylo zezadu nasvícené promítací plátno – takže uchazeč byl v té chvíli vlastně hercem jakéhosi japonského stínového divadla. Porota bodovala nejen intonací, hlasovou technikou, rytmem, ale také

nezvládneme. A tak jsme přistoupili k jednoduché jednohlasé písničce Ó chlapci milí, dcerušky, která používá 6 tónů. I když naše výkony při bohoslužbách bývaly na hranici poslouchatelnosti, pochválili nás vždycky po takovém vystoupení milí lidé: „Vás ale bylo hodně!“

odvahu, společenský oděv, zájem o koncertní život či úkol, který si adept stanovil – např. nosič not, svačinářka, šatnář, rozvoz zpěvaček ze zkoušek a podobně.

Po letech existence pěveckého sboru se už jen shovívavě usmíváme, když si vzpomeneme na začátky: na první zkoušce jsme ihned zjistili, že žádné čtyřhly, ba ani obyčejný dvojhlas

Na první čtyřhlas došlo až za mnoho měsíců. Když jsme po letech tuto historickou nahrávku poslouchali, pravil basista B. R.: „To mi připomíná ten vtip, jak říká dirigent amatérskému orchestru: 'Pánové ta skladba je v H dur a má pět křížků. Prosím vás, hrajte tam aspoň dva!'“ No, uvažte sami: může si dát sbor takových kvalit nějaký vzcný latinský

nebo italský název?

Asi čtyři roky byly opravdu – co se zpívání týče – velmi, velmi krušné. Ale pěvci byli spolu rádi a vytvořili pěkné společenství, do nějž přivedli občas nějakého svého známého – a ten často zůstal. Sbor se rozrůstal o další mladé

dále Erfurt, Bern, novoroční bohoslužby u sv. Víta).

Do zahraničí vyjel sbor poprvé těsně po revoluci do německého Rothenburgu ob der Tauber. V Německu pak pěvci zpívali ještě asi desetkrát. Koncertovali i v Anglii, ve Francii a ve Švýcarsku (mj.

V současné době má sbor asi 50 členů. Evangelíci sice tvoří většinu, ale těší nás, jak jsou zastoupeny i ostatní církve, takže směle hovoříme o pěvcích jako o sboru ekumenickém. Z projektů s poslední doby se můžeme zmínit o průřezu Händelovým Mesiášem či Bachovým Weihnachtsoratoriumem, o premiéře nádherného celovečerního Vánočního oratoria Sandrika Giovannina de Provolone na české libreto nebo též na české texty skvostně napsaných Sedmi slov Kristových od Blahoslava Rataje. Nezapomenutelné bylo i provedení málo známého oratoria Sedm slov Kristových francouzského romantického skladatele Theodora Duboise se sólisty a recitátorem Alfredem Strejčkem a Pocta Albertu Schweitzerovi také spolu s Alfredem Strejčkem. A zcela nejnovější projekt, to je koncert Biblické postavy v hudbě. Naši pěvci spolu s geniální improvizátorkou, varhanicí Jiřinou Dvořákovou Marešovou, provedou posluchače skladbami na téma Bůh Stvořitel, Josef a jeho bratři, David a Absolon, Marie a Alžběta, Ježíš a Pilát a další.

Na závěr se sluší poděkovat Pánu Bohu, který nám dává toto krásné společenství s tolika hezkými zážitky už taková léta. Jemu buď sláva, díky, čest.

(Zkoušíme každou středu večer na Hradčanské - Wintrova 15, především mužských hlasů není nikdy dost.)

Lydie Härtelová

lidi z jiných církví i „ze světa“. Pěvecký sbor a duchovní hudba jsou opravdu dobré misijní pole. A najednou se začalo dařit i zpívání.

Kromě mateřského dějvického sboru, kde Naši pěvci zpívají samozřejmě nejčastěji, zpívají na ekumenických bohoslužbách i na benefičních koncertech v různých kostelech (katedrála sv. Víta, Martin ve zdi, bazilika sv. Markéty na Břevnově, Betlémská kaple, Nejsvětější Salvátor, bazilika sv. Jakuba, kostel sv. Antonína, sv. Františka z Assisi, kostel sv. Fabiána a Šebestiána s Domovem sv. Rodiny a řada českých měst), na celovečerních koncertech, spolupracují na přímých přenosech rozhlasových i televizních (např. přímý přenos koncertu z budovy Českého rozhlasu v Praze, rozhlasové i TV přenosy bohoslužeb - Dejvice,

ve Vevey při odhalení pomníku Jana Palacha a dvakrát se nám dostalo pozvání na Mezinárodní festival duchovní hudby ICMF v Bernu.)

Roku 1998 a 1999 jsme zkusili – podle biblického „všeho zkuste, co je dobré, toho se přidrže“ – soutěž: na mezinárodních Pražských dnech sborového zpěvu jsme byli poprvé čtvrtí a podruhé jsme už získali zlatý pohár. Téhož roku jsme vydali první CD s názvem „Neznámá duchovní hudba“ (prvonahrávky lužickosrbských autorů Kocora a Krawce a Chřibské mše C. F. Pohla). Druhé CD „ECCE!“ bylo natočeno v Roce české hudby 2004 a uslyšíte na něm duchovní skladby českých autorů Tůmy, Artapsa, Komenského, Rataje a Marešové. Poslední CD obsahuje Bachovu kantátu Ich hatte viel Bekümmernis.

Lydie Härtelová hrála od dětství na klavír (mj. se i zúčastnila rozhlasové soutěže Concertino Praha). Ve 14 letech začala s královským nástrojem – harfou; jako patnáctiletá byla přijata na konzervatoř v Praze do třídy prof. Libuše Váchalové. Po maturitě pokračovala na hudební fakultě pražské Akademie múzických umění u doc. Karla Patrase. AMU absolvovala s Cenou rektora. Ještě za studií se stala členkou souboru Musica Bohemica, s nímž natočila několik desek a uskutečnila stovky koncertů doma i v zahraničí. Poté byla angažována jako sóloharfistka orchestru Smetanova divadla v Praze (Státní opera). Od roku 1985 je členkou Symfonického orchestru Českého rozhlasu. Od září 2012 působí také pedagogicky na Pražské konzervatoři.

Natáčela sólově pro přední vydavatelství i pro rozhlas doma i v zahraničí (některé nahrávky ještě pod dívčím jménem Henyřchová), vystupuje jako sólistka či komorní hráč (jako členka Tria cantabile nebo souboru Trigonum musicum). Pro Český rozhlas natočila asi sedmdesát titulů komorních i sólových, mezi nimi i koncerty J. G. Albrechtsbergera, W. A. Mozarta, C. Reineckeho, M. Brucha, C. Debussyho, R. M. Gliera, A. V. Mosolova, Jar. Krčka ad.

OBSAH

Sbory

Naši pěvci, <i>L. Härtelová</i>	1
Pěvecký sbor kostela svaté Anežky České na Spořilově hledá sbormistra, <i>J. Kub</i>	8
První vlaštovka, <i>M. Valášek</i>	19
Nebojte se, přihlaste se!, <i>M. Nohynková</i>	19

Historie dávná i nedávná

Zastaň, zastaň, svatý Jene!, <i>J. Kub</i>	10
Mariánské poutní písně v kramářských tiscích, <i>I. Bydžovská</i>	15
Staroslověnské inspirace, <i>D. Štefancová</i>	20

Bylo, je a bude

Věci, které se nedějí, se stano, <i>M. Pečená</i>	4
Dětský katedrální sbor	5
Za varhanami kostelů litoměřické diecéze, <i>R. Rejšek</i>	9
Trocha poezie nikoho nezabije, <i>J. Jirásek</i>	15
Jak jsem to prožil, <i>J. Černý</i>	21
Novinka na Conviviu: Liturgická kytara s Tomášem Najbrtem, <i>-jš-</i>	21
Varhanní festival ve znamení severské hudby, <i>V. Kosíková</i>	22
Kurz pro varhaníky Arcidiecéze pražské, <i>-ps-</i>	22
Stalo se a stane, <i>P. Svoboda</i>	23
10. ročník festivalu chrámových sborů v Cholticích, <i>-jš-</i>	23
Skladatel a varhaník Jan Zach (1713-1773), <i>-jš-</i>	23
3. Varhany nad Střelou, <i>-jš-</i>	23
Gregoriana – CD Nova et Vetera, <i>J. Mikušek</i>	24

Recenze a ohlasy

Nad knihou Clytha Gottwalda Nová hudba jako spekulativní teologie, <i>E. Kindler</i>	6
Kontrapunkt a kytary, <i>J. Štoger</i>	18

Příloha – Hudební občasník plzeňské diecéze

Varhany vážně i nevážně, <i>J. Reindl</i>	i
Plzeňské varhany u františkánů aktuálně, <i>J. Reindl</i>	ii
O exkursi varhaníků po tachovsku, <i>T. Moravcová</i>	ii
Přehledka amatérských varhaníků Plzeň 2013, <i>M. Schelly Reindlová</i>	iii
Plzeňský varhanní festival 2013 - ohlédnutí, <i>P. Blažek</i>	iii
Slavnostní mše svatá k příležitosti oslav 20 let od založení plzeňské diecéze, <i>M. Pšenička</i>	iv
Jubilejní 15. setkání sborů plzeňské diecéze, <i>M. Pšenička</i>	iv

PSALTERIUM, zpravodaj pro duchovní hudbu

Ročník 7, č. 3/2013

Vychází 6x ročně, vydává Psalterium s. r. o., Kolejní 4, 160 00 Praha 6

IČ 26448203, tel. 220 181 295, psalterium@sdh.cz

<http://zpravodaj.sdh.cz>

Šéfredaktor: Jarmila Štogrová

Redakční rada: Jaroslav Eliáš, Milena Holomková, Evžen Kindler, Libor Mathauser, Rastislav Podpera, Tomáš Slavický

Výkonný redaktor: Jiří Kub

Design: Jana Majcherová, Andrea Šenkyříková

Registrace: MK ČR E 17101 ze dne 30. 10. 2006, ISSN 1802-2774

Milí přátelé, čtenáři Psalteria,

jak jste se dočetli v editorialech minulého čísla, v redakci jsme přepřahli – ne však vůz před koně, jen jsme ty koně prohodili. Doufáme, že spřežení potáhne dál a že cinkot rolniček na našich postrojích bude pořád dost slyšet mezi příznivci a provozovateli duchovní hudby.

Třetí letošní číslo začínáme poněkud netypicky – historií sboru. Je to mj. proto, že chceme ukázat praktický „provoz“, s čím se potýkají a z čeho se radují sbormistři a zpěváci. Dosud jsme začínali čísla zprvu rozhovorem o duchovní a liturgické hudbě s některým z našich biskupů, poté vzpomínkami a rozhovory s jednotlivými osobnostmi, většinou varhaníky v dlouhé a věrné službě. Budoucnost chórů se neobejde bez chrámových sborů, poučených a stále se vzdělávajících dobrovolníků. Právě pro ně jsou určeny semináře, se kterými za podpory SDH začal sbormistr a dirigent Marek Valášek se sborem Václav v Mladé Boleslavi. O přínosu takového individuálního semináře, ušitého na míru konkrétnímu sboru, píše jeho sbormistryně paní Nohynková.

Nestačí se ale jen vzdělávat, je třeba se setkávat – a k tomu pořádáme každý rok Convivium. Také letos v srpnu vás zveme – tentokrát do kláštera ve Vyšším Brodě. Ale nestačí se vzdělávat a setkávat – také je potřeba omlazovat sbory, vychovávat malé zpěváky. Dětský katedrální sbor u sv. Víta v Praze přijme nováčky.

Sbormistr pěvecké sboru sv. Anežky z Prahy-Spořilova Josef Bauer hledá za sebe náhradu. Dozvíte se, proč. Do „historické“ rubriky přispěla Dagmar Štefancová z Českého muzea hudby článkem k cyrilometodějskému výročí, ke kterému uspořádala výstavku o staroslověnských hudebních inspiracích. Iva Bydžovská začíná svůj text: „Když se řekne kramářská píseň, většinu lidí nejspíš napadne veršovaný popis přírodní katastrofy, války či mordu...“. Tak co třeba tahle: Anča Bémová v naší ulici, kdo by ji neznal, tu poběhlci... ne, neobávejte se, navazuje me poutními mariánskými písničkami na téma z minulého čísla o kramářských písních o sv. Janu Nepomuckém (taký pěkný morytát...).

Jiří Kub připomíná, že se před dvaceti lety konala v Praze svatojánská slavnost, kterou obnovila SDH. (Zareagoval na text z webu Signály, který se týká letošních svatojánských navalis.) Píše, jak se zbožná pouť změnila ve velkolepý vodní spektakl, a klade si otázku po formách, jak oslovit člověka dnes, kdy je zahlušen a zaslepen, kdy se hranice jeho estetických preferencí posouvají k nevkusu.

Na téma aspektů víry (u JiKu inkulturace) navazuje Josef Štoger poukazem na trojiční homilii P. R. Čemuse, který v odpovědi na otázku: „Jaká hudba asi zní v lůně Nejsvětější Trojice?“ použil pojem kontrapunkt. Autor článku oceňuje hudební analogii, poukazuje však na meze takto založeného tázání, zvláště v závěru homilie, kde se kazatel uchýlil k aktualizaci a v pokračujícím hudebním obraze použil kontrapunkt mezi dvěma kytarami. (A jsme zase u diskuse o vhodné liturgické hudbě.)

Přeji vám inspirativní čtení tohoto obsáhlého letního čísla a přeji nám všem, aby červnová velká voda byla i výzvou k přemýšlení o tom, co je potřebné a podstatné.

Jarmila Štogrová

Věci, které se nedějí, se stanou...

Na cestě za želivským festivalem Musica Figurata

Když jsme v létě 2010 začínali s pár korunami v kapse a hudebníci účinkovali „za dobré slovo“, přáli jsme si, aby se Musica Figurata stala důstojným soupeřem želivského kláštera, toho roku prohlášeného za národní kulturní památku. V letošním roce vstupuje Musica Figurata, festival duchovního umění v želivském klášteře, do čtvrtého ročníku. Během minulých tří let v rámci Festivalu proběhly čtyři novodobé premiéry z historických notových archivů včetně archivu klášterního, jedna světová premiéra, dvoje nahrávání Českého rozhlasu, několik fotografických výstav, a v roce 2011 jsme se navíc těšili z prolínání s mezinárodní letní školou duchovní hudby Convivium. Ostatně na půdě Convivia Festival i vzniknul. Tradičními hosty Festivalu jsou soubory Collegium Marianum a Capella Mariana, mezi účinkujícími byla Musica Florea, Schola Gregoriana, Harmonia Delectabilis a řada dalších.

V želivském klášteře proběhla během jara 2013 rozsáhlá **oprava ambītů**, s cílem zlepšit fyzický, morální a architektonický stav významné části této národní kulturní památky. Ve spolupráci s historikem umění Martinem Šandou klášter v nově otevřených prostorách v ambitech zpřístupňuje veřejnosti výběr ze svých obrazových a sochařských sbírek. Řada obrazů i soch bude vystavena poprvé po několika desítkách let. Jedná se o významný počín, který ovšem zviditelní i neblahý stav řady uměleckých děl, zoufale volajících po restaurátorském zásahu. Snad vystavením přivolají pozornost a budeme mít štěstí v příštích letech i na prostředky nutné na jejich restauraci. Klášter získává v rekonstruovaných ambitech další působivé místo, které se vzápětí rozezná koncerty letního Festivalu.

Letos Festival zahájíme už v sobotu 22. června. Novou expozici v ambitech představí její autor a po komentované prohlídce se zaposloucháme do koncertu souboru **Musica da Chiesa**.

Prvním prázdninovým koncertem Festivalu bude vystoupení **Pražských pěvců**, vítěze osmi mezinárodních sborových soutěží, kteří do Želiva přijíždějí (6. července) s programem inspirovaným duchovní poezií arménského světce a básníka Sv. Řehoře z Nareka. Pražští pěvci uvedou Koncert pro sbor Alfreda Schnittkeho, dílo hluboké mystické krásy. O Schnittkeho Koncertu pro

sbor jsme psali v Psalteriu již v roce 2010 (č. 6, s. 13-14). V letošním roce přijede koncert do Želiva nahrávat Český rozhlas a věříme, že to bude jeden z vrcholů Festivalu.

20. července se za soumraku přeneseme do poloviny 19. století a v křížení chodeb necháme rozeznit historický kladívkový klavír Brodwood **Aleny**

Milovníci staré hudby se mohou těšit na vystoupení **Capella Mariana** (27. července), mladého souboru, který se již od počátku pohybuje na evropské interpretační špičce a nedávno vydal své první CD. V letošním roce Capella Mariana představuje premiérový projekt z díla jednoho z nejvýznamnějších představitelů renesanční hudby, Jeana Richaforta,

Hönigové a hlas barytonisty **Raitise Grigalise** (Lotyšsko/ Švýcarsko), kteří pro letní Želiv připravili nádherný projekt z písňové tvorby Roberta Schumanna (Dichterliebe/ Láska básníkovy) a pozdních klavírních sonát Franze Schuberta.

Requiem in memoriam Josquin Desprez, zkopomňovaném pro zádušní bohoslužbu za Richafortova učitele a mistra renesanční polyfonie, Josquina Despreze. Do krásné a v Čechách málo prováděné tvorby Josquina Despreze nahlédneme v letošním roce v Želivě ještě jednou:

v podání souborů **Versus** a **Capella Ornamentata** uslyšíme 3. srpna mimo jiné Josquinovu Stabat Mater.

Bohatý program bude mít též každoroční vzpomínka na kněze a řeholníky vězněné v želivském internačním táboře v letech 1950-1956, **Pouť smíření** (3. srpna). V rámci Pouti smíření letos představíme vzácného hosta, spisovatelku **Edu Kriseovou**, která nám přiblíží své vzpomínky na období psychiatrické léčebny v Želivě v autorském čtení ze svých želivských próz – **Křížová cesta kočárového kočího**.

Festival letos zakončíme ve spolupráci s vynikajícím **Pražským barokním souborem**, který uvede v programu Dismas, hříšník po pravici... výběr z **triových sonát Jana Dismase Zelenky** a současníků. Na festivalu se letos poprvé představí také **Ensemble Sporck** se zajímavým programem věnovaným výročí 250 let od úmrtí jednoho z nejvýznamnějších flétnistů 18. století, Jacquese Martina Hotteterra.

Na závěr bychom rádi zmínili vystoupení, které nám dělá obzvláštní radost. V sobotu 17. srpna do želivského kláštera zavítá **Dismanův rozhlasový dětský soubor**, aby zde provedl originální pásmo Zrcadlená tvář. Na cestě do neobvyklého světa grafika a básníka **Bohuslava Reynka** (mimochodem rodáka z Vysočiny, viz obr. na protější straně) objevuje šestice dětských hlasů v jeho verších a prozaických textech osobitou zvukomalebnost, dokonce i uhrančivý rytmus...

Bože můj, hořím nadějí
že věci, které se nedějí,
se stanou,

že přece skončí se výsměšná step,
v které, cest nevída, chodím jak slep
a prahnu:

usnu, a přiletí radost pták,
srdce mi otevře, aniž zvím jak,
a v hněvu

zabije hada v něm, obludu zavěsí,
zčernalou, na haluz ve vlhkém zálesí
zoufání,

v branách duše mé zaskví se stráží,
čekání barvíanky slzami svlaží
zpívajíc.

(Bohuslav Reynek - Radost)

Musica Figurata se postupně stává díky originální dramaturgii a vysoké interpretační kvalitě novou svěbytnou součástí festivalové nabídky na Vysočině i v celých Čechách. Více informací naleznete na www.musicafigurata.cz. Těšíme se s Vámi na shledanou v Želivě.

Marika Pečená

PROGRAM FESTIVALU

Sobota 22.6. 2013 v 18:00 | Ambity želivského kláštera

Slavnostní zahájení festivalu | Koncert souboru Musica da Chiesa
Představení uměleckých sbírek kláštera – Martin Šanda, historik umění

Sobota 6. 7. 2013 ve 20:00 | Kostel Narození Panny Marie

Spatřit druhé slunce | Sv. Řehoř z Nareka, arménský světec a básník 10. století
Alfred Schnittke – Koncert pro sbor na texty z Knihy nářků sv. Řehoře
Pražští pěvci – vítěz osmi prvních cen z mezinárodních sborových soutěží

Sobota 13. 7. 2013 ve 20:00 | Kostel Narození Panny Marie

Varhanní koncert Petra Žáka, želivského varhaníka | Gabrieli, Pauman, Hofhaimer a další

Sobota 20. 7. 2013 ve 20:00 | Kostel Narození Panny Marie

Officium | Josquin Desprez | Jean Richafort [15. stol.]

Miserere | Requiem in memoriam Josquin Desprez | Capella Mariana | Vojtěch Semerád

Sobota 27. 7. 2013 ve 20:00 | Malovaný refektář

Kdo sám nehoří, nemůže zapálit jiné | Podvečerní nálady raného romantismu
Alena Hönigová – klavírní skladatelka | Raitis Grigalis – baryton [Lotyšsko|Švýcarsko]
R. Schumann – písňový cyklus Láska básníková | F. Schubert – Klavírní sonáta a-moll D. 784

Sobota 3. 8. 2013 15:30 - 21:30 | Pouť smíření

Připomínka kněží a řeholníků internovaných v 50. letech v želivském klášteře.

15:30 Křížová cesta | 16:00 Mše sv.

17:30 Vzpomínka na želivskou psychiatrickou léčebnu v autorském čtení Edy Kriseové

20:00 Mors et Vita: smrt a život ve skladbách 16. a 20. století [Gombert, Hassler, Eben a další]

Ensemble Versus a Capella Ornamentata
Sobota 10. 8. 2013 ve 20:00 | Kostel Narození Panny Marie

Hospodin je můj pastýř | Varhanní recitál Vladimíra Jelínka

J. P. Sweelinck, J. S. Bach, F. V. Hek a další

Sobota 17. 8. 2013 odpoledne v 16:00 | Kostel Narození Panny Marie

Zrcadlená tvář | Na cestě do neobvyklého světa grafika a básníka Bohuslava Reynka
Členové Dismanova rozhlasového dětského souboru | Scénář a režie Zdena Fleglová

Sobota 17. 8. 2013 večer ve 20:00 | Malovaný refektář

Hommage a Hotteterre [barokní flétna a renesanční loutna]

Ensemble Sporck – Lukáš Vytlačil | Katalin Ertsey [Maďarsko|Velká Británie]
Hotteterre, Gautier, Philidor a další

Sobota 24. 8. 2013 ve 20:00 | Kostel Narození Panny Marie

Slavnostní zakončení festivalu Musica Figurata
Dismas, kající hříšník po pravici... | Triové sonáty Jana Dismase Zelenky
Pražský barokní soubor | Vojtěch Jouza

DĚTSKÝ KATEDRÁLNÍ SBOR

Metropolitní kapitula u svatého Víta v Praze pod záštitou arcibiskupa pražského kardinála Dominika Duky OP vyhláše zápis do dětského sboru katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha v Praze.

Zápis se koná 10. a 12. 6., 17. a 19. 6. 2013 vždy od 15:00 do 18:00 ve zkušební sboru.

Plakáty si můžete stáhnout na <http://www.katedralasvatehovita.cz>
Do sboru přijímáme děti ve věku od 4 do 18 let!

Zájemci o Dětský katedrální sbor nás mohou kontaktovat:

E-mail: svatovitskysbor@gmail.com

Tel: +420 721 054 187

Josef Kšica - ředitel kůru, Miloslava Vítková a Jiří Hodina - sbormistři

Přijímáme děti do tří oddělení:

A. předškolní děti od 4 do 6 let

B. mladší školní děti 1. - 3. třída ZŠ

C. hlavní sbor od 4. třídy ZŠ do 18 let

Zkušebna - vchod do zkušebny sboru je branou k věži Míhulka ve Vikářské uličce č. 37 na Pražském hradě.

Nad knihou Clytha Gottwalda Nová hudba jako spekulativní teologie

Název je pro čtenáře Psalteria atraktivní, že? Kdo má opravdu zájem o duchovní hudbu, zbystří, a kdo má zájem dělat duchovní hudbu tak, aby v plnosti své bytnosti (tj. tím, co dělá duchovní hudbu duchovní hudbou) sloužila církvi, věřícím a Bohu, ten asi zbystří mnohem víc. Bude stát kniha za to, nebude takový čtenář zklamán? Nezkłame její název?

Slovo teologie v názvu knihy napovídá, že jde o Boha (Theos), či opravdu o teologii (dříve se říkalo bohovědu), tj. o vědu, která studuje boží vlastnosti a působení vědeckými metodami. Termín spekulace známe (spekulaci s pozemky nebo s komoditami), známe i jeho jiné významy, autor nás však hned na první stránce upozorňuje, jak dvoj-
sloví *spekulativní teologie* chápe: jako „činnost obecného rozumu, která je zaměřena v podstatě sama na sebe, která je reflexí a zrcadlením *à la lettre*“ (ta kurziva je už v knize, znamená *doslovně* a pod čarou se sděluje, že to znamená *doslovného textu*).

Ponechme bez pozornosti část vysvětlení počínající druhým „která“, jelikož to *doslovně* resp. *doslovného textu* můžeme přiřadit více předchozím slovům, takže ta část moc jasná není (v terminologii P. Bocheňského O.P. je to blábol). Zbytek by měl znamenat to, co dnešní terminologie vyjadřuje slovy *metodologie teologie*. Proč ne, každá věda má svou metodologii a teologii bychom měli ještě stále, přes vše, co se k nám z úst, pera a knih některých theologů dostává, za vědu považovat. Ale že by vědeckou (tj. rozumovou a experimentální) analýzu metody teologie bylo možno nahradit nebo alespoň podstatně doplnit hudbou, dokonce novou? A hned se vnučují otázky: co má být nová hudba (podtitul knihy je sice „Náboženská zkušenost a avantgarda ve 20. století“, avšak ukazuje se, že autor to tak sotva chápe – viz třeba 3. kapitola)? A jak to, že už to nedělala „stará“ hudba (a která)?

A vynořují se další otázky: jak chápe autor teologii? Hned prozradím: velmi volně, od konkrétních historií daných luteránských tradic až po tušení (opravdu tušení, ne vědeckou analýzu), že něco nad námi je. To „něco“ ovšem chápe skoro každý jinak, včetně autorů hudby, interpretů i jejich konzumentů (ve stručnosti: od hegelovské „absolutní ideje“, jež stanovila počet půltónů v oktávě na dvanáct, po „Boha v nás“, skrze něhož nás hudba někdy povznese, dojme, podráždí, uklidní, povzbudí atd.). Ale i podstatu hudby chápe skoro každý jinak – někdo vyzdvihuje citovost, jiný

intelektuální práci (kontrapunkt, dodekafonii), jiný všeobecnou oblíbenost, jiný oblíbenost u autorit (státních, církevních, filosofických, revolučních, kulturních, mediálních,...), jiný tradičnost, jiný netradičnost, jiný integraci do ritu – všechny tyto možnosti mě napadly při čtení knihy. A když dáte vícerozměrná spektra teologických i hudebních přístupů, můžete tím pokrýt skoro vše – ne nadarmo jsme se po druhé světové válce učili ve školních hodinách náboženství, že „člověk je svět v malém“.

A odtud plyne jedna velká potíž při čtení knihy: toho vícerozměrného spektra pohledů jak na to „něco“ (včetně Boha) tak na hudbu využívá autor k tomu, aby se jako „svět v malém“ po velkém světě svobodně pohyboval, takže často po dvou třech větách, jež na sebe navazují, autor rychle přeskočí na jiný pohled na věc. Kdysi jsem něco podobného (ale v menší míře) vytýkal pokusům o analýzu vývoje počítačů¹ a použil jsem přirovnání, že je to jako kdyby se historie pojímala podle schématu „v daném století byl tam a tam svržen král, v následujícím století vybuchla tam a tam sopka a v dalším století se narodil ten a ten významný skladatel“ – tento obraz se mi dral do paměti při čtení knihy vícekrát.

Ale to není vše.

Lze poznat, že autor detailně sledoval dění v hudební vědě na Západě i během těch 40 let, kdy u nás dělal problémy Dvořákův Jakobín (pro ty mladší zdůrazňuji, že si nevymýšlím, „bdělost a ostrážitost“ stranických cenzorů podezírala zpěv *My cizinou jsme bloudili*, že touží po návratu „zrádné emigrace“) stejně jako píseň *Malé kotě spalo v botě* (jejíž verše „pěstujte kotata, země je kulatá, místa je tu dost“ cenzori naopak podezírali, že k emigraci vyzývá). Během té doby bylo v západní Evropě a speciálně (vzhledem k autorově zájmu) v tehdejší Západní Německu vydáno nepřehledně mnoho statí o nové hudbě – patrně různé kvality – o nichž jsme u nás neměli (a dosud nemáme) ani ponětí, a autor knihy na ně navazuje s předpokladem, že čtenář jeho knihy je více či méně zná stejně jako situaci, ke které byly vztaženy. Kolika čtenářům Psalteria říkají něco jména jako na příklad Zuberová, Lachenmann, Fernyebough, Schwitters?

Ale opusťme obecné vlastnosti knihy a alespoň trochu se zaměříme na jednot-

livé části. Zjišťujeme už v první kapitole, nazvané *Některé předpoklady a aspekty*, že autor vychází z Hegela. Je Němec, tak mu snad rozumí lépe, než my. Ale kdo něco z Hegela četl, ten o něm ví, že dokázal i v jednoduchých případech sdělit své myšlenky tak, že jeden nevěděl, o co jde. A teď si uvědomme, že má vysvětlit něco o hudbě. On nadto žil v době začínajícího romantismu a sotva chápal hudbu jinak než ve smyslu romantismu (na str. 25 je naznačena jeho pochybnost o účinku Bachovy fugy při evangelických bohoslužbách). Nebo ji chápal jinak a přesto popisoval tak, aby tomu rozuměli jeho současníci? Ať tomu je jakkoliv, jednoho zaráží, že aplikovat myšlenky o hudbě patřící do začátku devatenáctého století na hudbu novou, jmenovitě na avantgardu 20. století, je tak nějak podivné. A co o pár stránek dál, když autor knihy od Hegela přejde k těm, kdo jeho filosofii dotahovali do důsledků, tedy ad absurdum, dokonce až k Adornovi, známému reprezentantu frankfurtské školy, která mátlala rozum západoevropských studentů v době jejich revolt, tj. v 60. letech minulého století, a která od doby, kdy to tito zmatení studenti dotáhli na docenty a profesory na univerzitách, mate kdekoho, katolické theology nevyjímaje? (Pokud snad někdo zaprotestuje, že Adorno byl sice mizerný filosof, ale v hudbě byl na úrovni, tak necht' si vzpomene na dost podobnou figurku naší oficiální vědy, Zdeňka Nejedlého – ten toho věděl o hudbě dost, ale to, co ostatním sděloval jako nové, používal k tomu, aby jim pletl hlavu, aby do ní pokud možno zasel ideologii marxismu).

Druhá kapitola má název *Webern, Schönberg a Stravinskij*. Lze v ní rozeznat dvě části, první zaměřenou na Webera a Schönberga a druhou na Stravinského. U všech tří skladatelů si autor všímá odlišného náboženského zaměření (nelze říct náboženství, neboť víra každého z nich dolehla během jejich životů zlomy), zdůrazňuje Schönbergovo židovství, Weberovo katolictví a Stravinského pravosláví ve vztahu k tomu, co bych já zkráceně nazval „dialekticky shodnými a protikladnými“ průměty jejich víry a reflexí těchto průmětů v popisu jejich skladebných technik. Snad jde o cosi, jako že vztah židovství-katolicismus-pravosláví je jakýmsi obrazem vztahu Schönbergův dodekafonismus (nedůsledně aplikovaný) – Weberův serialismus (důsledně aplikovaný) – Stravinského nezařaditelnost, ale nejsem si tím jist, do jaké míry

¹ Viz článek „Can cybernetics contribute to the study of computer development?“ *Kybernetika*, 9, 1973, No. 6, pp. 475-482

reálně (teologicky) a do jaké míry poeticky to autor chápal. Jako ilustraci pro čtenáře Psalteria snadno pochopitelnou uvedme, že na str. 42 se píše, že Webern zemřel mučednickou smrtí. Stalo se to po druhé světové válce v době okupace poraženého Rakouska spojeneckými armádami a realita je, že Webern vyšel v noci ven, aby si zakouřil a neotravoval tím své blízké, světlo cigarety uviděl americký voják, vystřelil na ně a Weberna tak zastřelil. Při vši účtě k Webernovi a při ocenění jeho ohleduplnosti k blízkým nekuřákům považují charakterizovat to jako mučednictví – dokonce v odborně zaměřené publikaci – za zmatečné. Vlastně vůbec není z knihy jasné, zda je spekulativní teologie uvedených mistrů skryta v jejich skladebných metodách, ve výběru témat jejich skladeb nebo v jednotlivých citacích obsažených v těchto skladbách nebo případně v názorech konsumentů jejich hudby.

Třetí kapitola nese název *Arnold Mendelssohn a restaurace*. Je v ní – na naše poměry důkladně – probrán genealogický strom Mendelssohnů, v němž figuruje i nám známý Felix (jen tak mimochodem: pro Hegela to mohl být podobný modernista jako pro autora knihy třeba náš Jan Klusák, ne?) stejně jako dva Arnoldové, z nichž ten druhý je míněn v nadpise kapitoly. Autor knihy předpokládá, že čtenář ví dost o tom, co myslí pod jménem restaurace. Většina čtenářů Psalteria to asi neví (já jsem to také nevěděl), googlováním se dostaneme ke gastronomii, ale už ne k hudbě a teologii, na konec bezradného čtenáře Psalteria napadne, zda nejde o restauraci císařství ve Francii, ale tak to není. Jde o jakousi restauraci hudby v luteránských sborech, snad v Německu a snad po první světové válce. Náznorně řečeno: kdyby se uvedená kapitola měla přenést do našich poměrů, pak bychom do „nové“ hudby museli zařadit Vojtěcha Říhovského a jiné naše autory cecilské reformy. Myslím, že pokud by se mezi čtenáři tohoto článku vyskytl evangelík, který je o dané restauraci hlouběji informován, udělal by dobrý skutek, kdyby o tom napsal do Psalteria článek. Z popisované knihy získáváme dojem, že v té restauraci vůbec nejde ani o Weberna a spol., ba ani o švýcarského luterána Honeggera, ale spíš o Schütze, Bacha a jejich odkaz.

Čtvrtá kapitola je nazvána *Ke Kagelově akustické teologii*. Se jménem Kagel jsem se v knize setkal po prvé v životě a předpokládám, že mnoho čtenářů Psalteria je na tom podobně. Na Internetu se lze dozvědět, že Kagel se věnoval zejména jevištří a filmové hudbě a že se v roce 1920 narodil z ruskoo-židovských přistěhovalců v Buenos Aires, ale od roku 1967 žil a tvořil v (té době západním) Německu, kde r. 2008

zemřel. Ke každému z nás se dostaly informace o těch experimentech v oblasti „moderní“ hudby, v nichž se za pokrok prohlásí triviální negace dosavadních zvyklostí – např. se nechá symfonický orchestr chodit na pódiu kolem dokola nebo se někteří zpěváci v klasické opeře obléknou do uniforem wehrmachtu. A každý z nás se snad už setkal s fantazírujícími (resp. fantasma-gorickými) vzdychy, křiky a případně kletbami k čemuś, co mysl (resp. cit) jejich původce považovala za Boha, aniž by si dala práci s tím, že by o Bohu poněkud zapřemýšlela. Dle uvedené kapitoly z obojího bohatě čerpal právě Kagel, když na příklad nechal hrát Chopinovo klavírní nokturno na cembalo, cembalistku před tím vběhnout na pódium s výkřiky hrůzy a během hraní ji nechat koktat úryvky z Bachových kantát, nebo když nechal hrát hudebníky svlečené do půli těla (aby prý publikum mohlo vidět, jak jim pracuje svalstvo), nebo když se dotýkal otázky (mimochodem už dávno zodpovězené), jak může po Osvětimi existovat Bůh, nebo když svou skladbu pojmenoval Pašije svatého Bacha a Bachovy texty pozměnil, jako by tento skladatel byl sám Bůh.

Pátá kapitola, nazvaná *Dieter Schobel – Heinz Holliger*, se týká – podobně jako ta třetí – německé luteránské hudby, avšak její zaměření je jiné, mohli bychom zjednodušeně říci, že sleduje „novou“ hudbu z hlediska její návaznosti na názory (ne-hudební) osob, považovaných za hlavní reprezentanty luteránské teologie – Bultmanna, Bartha, Bonhoefera a Kierkegaarda. Že jde o poněkud nesořodé společenství, to asi ví každý čtenář Psalteria, a že jde tedy o teologii značně nesořodou, je toho přímý důsledek (a pokud to čtenář neví, při čtení uvedené kapitoly to snadno vydedukuje). A že tedy i směřování příslušné hudby vede cestami tak nesořodými, že tvoří jakýś labyrint, je další důsledek v kauzálním řetězci, důsledek, který je zdůrazněn ještě tím, že k inspirujícím teologům je namátkou přidán Bloch a Marx. Jeden z toho moc moudrý není, čtenář-katolík si eventuelně může medit, že není sám luterán, obtížnost čitelnosti je ovšem zvýšena tím, že autor knihy předpokládá velmi zevrubnou znalost jak Schobelova díla tak dění v evangelické církvi v Německu – kdo z našich čtenářů např. ví o „stuttgartských neformálních bohoslužbách“, na něž se na str. 97 (lze říct „mir nichts, dir nichts“) odkazuje? A v nitru čtenáře zůstává dojem, že vrchol té moderní německé hudby, která má vztah k Lutherovu (jinak ovšem obsažnému a zajímavému) kulturnímu odkazu, je Schobelova skladba s nepochopitelným názvem *Madrada II* (pro čtenáře nepochopitelně věta ze skladby s názvem *Missa est* – v tomto kontextu

také nepochopitelným), v níž – cituji – „duchovní fragmenty plují příležitostně jako plovoucí vraky vířícím proudem – většinou zpívané dirigentem z plných plic: *Magnificat!* ... chvalozpěv se mění v pusté hulákání. Věrně podle partitury počátečního verše *Vše co má dech at' chválí Hospodina!* se přidávají ze zvukového páska zvířecí hlasy: opice řvou, prasata chrochtají, kachny kejhají. Na jednom místě se vřava spojí v kolektivní volání *Ho-či-min!* – v novém pojetí konec díla.“ Ejhle, čím vším se může zabývat spekulativní teologie!

O druhé kapitole jsem napsal, že ve skutečnosti jde o dva různé tematické celky. Totéž platí o kapitole páté a dělení je dokonce formálně vyjádřeno (sice ne nadpisy, ale aspoň očíslováním). Druhá část, věnovaná Holligerovi, se ho týká jen vzdáleně. Obsahuje odkaz na americké evangelisty (o co jde, evangelisté byli přece Židé – že by šlo o evangelikály?), pak rozbor strukturalismu, ten náhle přejde na myšlenky o elektro-nické hudbě, pak se přejde na šilenství a pak na některé skladatele, dokonce i na Holligera. Jestliže jsem výše označil jednu vedlejší větu za blábol, pak musím charakterizovat většinu vět této části za superbláboly. A není divu, ono psát o výše uvedených věcech na pár stránkách je obtížné i v mateřském jazyku (němčině) autora knihy, zvláště když se ještě autor originálu snaží psát jako-by duchaplně a vzletně, natož to z něho přeložit. Němčina má pevná pravidla pro slovosled, čeština slovosledem zdůrazňuje; němčina je vázána používáním určitého a neurčitého členu, čeština používá ekvivalent určitého členu (ukazovací zájmeno) ke zdůraznění, a tak, když má překladatelka k hudbě daleko, tj. překládá téměř mechanicky, význam textu mizí v mlze. Že překladatelka k hudbě daleko má, ukazuje dost hrubých chyb, z nichž jmenujme: *držák strun* (doslovný překlad slova *Seitenhalter*, v češtině však říkáme *struník*, jak nejen vědí hráči na strunné nástroje, ale každý, kdo umí hledat ve slovníku), *seriálová hudba* (seriálů máme sice plný televizor, ale zde jde o *seriální hudbu*), *Caldarasovo zhudebnění* (ovšem, v originále byl zřejmě saský genitiv od jména Caldara známého skladatele – správně mělo být *Caldarovo*), *virtuóz na Ondes Martenot* (virtuóz na Martenotovy vlny), v řádce před tím dokonce *pro šest Ondet Martenot* (kde se vzalo to t?), úsek na str. 79, kde se

pokračování na str. 14

2 Napadlo mě, že by sekce pro mládež při ČBK v rámci specifikace pravidel pro sakropop mohla doporučit, aby mládež místo toho modernímu člověku těžko srozumitelného, konservativního, tradicionalistického, integristického a lefěbristického *Amen* zpívala radostné a mládeži krásné znějící *Ho-či-min*. Škoda, jak by se to bylo vyjímalo při setkání s Benediktem XVI. ve Staré Boleslavi!

Pěvecký sbor kostela svaté Anežky České na Spořilově hledá sbormistra

Tato informace, která se mi ocitla nedávno v e-mailu mě zarmoutila. Symbiózu Pepy Bauera se svatoanežským chrámovým sborem a farností vůbec jsem považoval za ideální, a to jsem už pěknou řádku chrámových sborů, sbormistrů a farností poznal. Tato informace, kterou sbormistrovo přání zveřejňujeme, mě podnítila ke krátkému rozhovoru s ním.

Patříš k farníkům od sv. Anežky od nepaměti. Co tě přimělo, abys začal budovat chrámový sbor a v kterém roce to vlastně bylo?

Tvou první otázku si dovoluji mírně poopravit. Chrámový sbor již v našem kostele existoval dlouhá desetiletí, já jsem převzal jeho vedení na podzim roku 1999. Do té doby jsem se angažoval v kostele tím, co je mi nejbližší - hrou na housle. Nejprve při různých benefičních koncertech, od osmašedesátého roku též účasti na instrumentálních doprovodech sborových kousků při bohoslužbách. V té době již hledal sbormistr Jiří Čížek za sebe náhradu, volba tedy padla na mě.

V kolika lidech jste začínali a s jakým repertoárem?

Než se začnu rozpovídat... přidám opět upřesnění. Ty sbory byly vlastně dva: ten, o němž již byla řeč v předchozí otázce, tzn. pravidelný farní sbor - jeho náplní je obsluhovat větší svátky a slavnosti církevního roku. Jako druhá zpěvní parta se zde postupně utvořilo jakési širší společenství mládeže, které jsem svolával ad hoc k občasnému zpěvu při dětských mších (případně-li na onu mši nějaký svátek). Okruh členů již přesahoval farní hranice (v některých případech i konfesní), zkouška v týdně před danou nedělí byla většinou jen jedna, na každou akci vlastně trochu jiná sestava... přesto se i tento model ukázal jako životaschopný. Na jednu stranu mladí lidé (střední a vysokoškoláci), kteří by ve svých programech nenašli čas k pravidelné docházce, na druhou stranu spousta šikovných zpěváků, z nichž mnozí přicházeli posilovat tradiční farní sbor (když si o to řekla partitura, či momentální potřeba).

Teď tedy k otázce... Pravidelný sbor jsem přebíral v počtu přibližně dvaceti lidí a co se repertoáru týče, hned od počátku jsem nasadil jakousi redukční dietu - přesněji, začali jsme nacvičovat převážně drobnější skladby a cappella.

Ani s mládeží jsem se do ničeho většího nepouštěl, jen počet zpívajících byl kolísavější - i tomu bylo nutno přizpůsobit repertoár (což částečně přetrvalo do dneška - velikost tělesa osciluje mezi deseti až dvaadvaceti zpěváky).

ochotného převzít jeho vedení po odcházejícím panu Bauerovi. Služba obnáší pravidelnou práci při nácvičce a provádění hudebně-pěveckých vstupů v rámci liturgie významných svátků církevního roku. Jedná se činnost dobrovolnickou. O podrobné informace je možno si napsat na adresu josefbauer.cz@gmail.com nebo zavolat na číslo 774190367

Dramaturgická a interpretační úroveň, jak jsem čas od času zjišťoval, se postupně zlepšovala. Dramaturgii sis připravoval sám?

V dramaturgii jsem měl víceméně volnou ruku. Časem se mi podařilo rozpoznat, co kterému ze sborů dobře sedí a tím směrem jsem pak zaměřil své hledání. Postupně jsem tedy dal dohromady slušné množství snadno nacvičitelných drobností, které měly šanci vyznít působivě. Nakonec nezůstávalo jen u „akapelovek“, ke zpěvu s doprovodem varhan (výtečně rozehrávaných Pavlem Čížkem) jsme se ve sboru dospělých vrátili (byť v o něco menší míře), tu a tam jsme přibrali i hráče na smyčcové

nástroje (v motetech Telemanna, Vivaldiho, Koutníka, Brixioho apod.). Neměl bych ale opomenout, že pravidelný sbor (v poslední době i mládežnický) slouží též jako schola při uvádění jednohlasých zpěvů (ordinária, sekvence, responsoriální zpěvy).

A věkové složení?

No, stárneme... Dnes již převažují důchodci (v mládežnickém sboru zatím ještě ne).

Dokázal jsi zapojit skoro každého, kdo ve farnosti zpíval nebo na něco hrál, ať na jakékoli úrovni. To sis musel dělat nějaké vlastní aranže, ne?

S tím jsem si trochu pohrával. Tato činnost ale souvisí s dětskými mšemi, při nichž čas od času hrál orchestrík dětí pískajících a smýkajících, doplněný o několik rodičů. Doprovázel se zpěv lidu, někdy i sboru, k tomu instrumentální vložky. Jak děti dorůstaly, některé přestávaly na nástroje hrát, jiné se naopak ve svých dovednostech velmi zlepšovaly či přecházely na jiné instrumenty. Když se nějaký kus vytáhnul po delší době, nacházela se na kůru jiná sestava hráčů, nezřídka i nástrojů. Mnohdy však to aranžování bylo docela mechanické - do smyčců se přepsaly varhany, zobcovky zahrály party klarin (atp.).

Sboreček - sbor byl ostatními farníky velmi dobře přijímán. Myslíš, že to bylo tím, že naprostou většinou hráli a zpívali tamní farníci, nebo jsi na to měl ještě nějaký jiný figl?

Myslím si, že farnost je přirozeně hudbymilovná, na kůru zněl zpěv snad již od třicátých let (prohlídka starého archivu v člověku probouzí úctu k předchůdcům). Účasti většiny farníků bych příznivě přijetí nevyšvětloval. Často nezastupitelnou roli mezi instrumentalisty i pěvci hráli „přespolní“.

Kromě obživy hudbou jako hráč v profesionálním orchestru se ještě někde hudbou baviš? Viděl jsem tě několikrát hrát se Ztracenou kapelou.

Se Ztracenou kapelou občas vystupuji (vždy ale jen několik písniček v rámci programu) a jsou to pro mě osvěžující setkání. Pokaždé obdivuji, jak kvalitně se dá provozovat hudba na neprofesionální bázi. Z.K. též vděčím za získání jistého přehledu v tvorbě pro děti. Jinak se rád přidám ke zpěvu moravských lidových písniček, kdykoliv se v mém okolí ozvou (nezapomenutelné byly farní oslavy, jímž vévodil zpěv /dnes již zesnulého/ otce Řehoře - i v této sféře byl pro nás inspirující osobností).

Sv. Anežka byla dlouhodobě vyhlášena "dětskými bohoslužbami" P. Řehoře Marečka OFM. Panuje takové povědomí, že dětské mše jsou neoddělitelně spo-

jeny s "rytmickou hudbou" a kytarami. A přestože ty jsi měl s takovou hudbou zkušenosti, tak kytarovky u sv. Anežky nikdy nebyly. Dá se to nějak pochopit?

Ony ty kytarovky u nás dříve bývaly. Já jsem za svého působení jen rozšířil stylovou paletu hudebních doprovodů dětských mší, takže křesťanský folk ustoupil lehce do pozadí. Od této sezóny ovšem došlo (na přání nového vedení farnosti) k opětovnému zvýšení počtu folkových mší - takže jsem se pustil znovu do aranžování... Koneckonců, kytarami se dá zajímavě provést leccos. Kytarový doprovod tak zní např. i při zpěvu žalmů pana Korejse a veršů před evangeliem - a přitom vůbec nejde proti duchu oné hudby (...pravda, ještě naše úpravy neslyšel autor).

Co tě přimělo k tomu, že za sebe nyní hledáš náhradu?

Odpovím velmi jednoduše - čekáme příchod potomka. A jak známo, běžný profesionální hudebník k tomu, aby zabezpečil rodinu, musí vedle svého zaměstnání oběhat i cosi navíc. A toto „navíc“ se povětšinou objevuje nepravdělně a jen málokdy respektuje časy zkoušek chrámových těles.

Za rozhovor děkuje JiKu

PS:

Snad si někdo z lidí, kteří s tím mohou něco udělat, uvědomí, že tohle je pro církev - pro nás všechny - strašlivá škoda.

stavu) a diskuse. Zájemci o varhanní hru si ji budou moci pod dozorem fundovaného varhaníka i vyzkoušet. Stav některých nástrojů vyžaduje již rychlé řešení, jinak hrozí jejich zánik. Proto je seznámení s problematikou a možnostmi získání prostředků na zachování našich památných varhan a jejich záchrany prvořadým smyslem tohoto projektu.

Pro kalendářní rok 2013 jsou zatím naplánována tato setkání s ohroženými cennými varhanami:

Sobota 22. 6. 2013 - Újezd pod Troskami - kůr farního kostela sv. Jana Křtitele bude zpřístupněn v čase 14.00 až 17.00 hodin (konec není stanoven pevně), program bude řešen průběžně podle zájmu zúčastněných. Varhany na kůru kostela sv. Jana Křtitele v Újezdu pod Troskami jsou dílem albrechtického varhanáře J. Predigera, který je postavil v r. 1870.

Sobota 6. 7. 2013 - Bozkov - kůr poutního kostela Navštívení Panny Marie bude zpřístupněn od 10.00 hodin po dobu asi jedné hodiny, kdy budou velmi vzácné varhany, které patří k nejohroženějším v diecézi, předvedeny s výkladem a reprodukovány ukázkami podobných nástrojů téhož stavitele (J. Prediger z Albrechtic, 1852).

Úterý 16. 7. 2013 - Rožďalovice - farní kostel sv. Havla - historické varhany postavené nezjištěným varhanářem v r. 1718 pro augustiniánský kostel v Lysé nad Labem byly údajně do kostela sv. Havla v Rožďalovicích přeneseny pražským varhanářem Josefem Gartnerem v r. 1823. Tyto varhany patří mezi nejvzácnější v diecézi a jejich předvedení s výkladem proběhne bezprostředně po poutní mši svaté k Panně Marii Karmelské (začátek mše sv. v 8.45 hodin). Trvání akce cca 1 hodina.

Pátek 16. 8. 2013 - Liběšice u Litoměřic - kůr farního kostela Nanebevzetí Panny Marie bude zpřístupněn v čase 14.00 až 17.00 hodin (konec není stanoven pevně), program bude řešen podle zájmu zúčastněných. Dnes již značně zchátralé cenné varhany jsou dílem varhanářské dílny Tauchmannových (po roce 1800).

Neděle 1. 9. 2013 - Bezděz - kůr farního kostela sv. Jiljí bude zpřístupněn bezprostředně po slavné poutní mši svaté, která začíná v 10.00 hodin. Na historické varhany postavené v r. 1760 žitavským varhanářem J. G. Tamitiem bude doprovázena liturgie, po jejímž zakončení (cca v 11.00 hodin) se uskuteční prezentace těchto vzácných varhan (doba trvání akce cca 1 hodina).

Radek Rejšek

Za varhanami kostelů litoměřické diecéze

Biskupství litoměřické v letošním roce zahajuje dlouhodobý projekt „Za varhanami litoměřické diecéze“, jehož smyslem je uvést v širší známost mezi našimi věřícími a farníky (ale i „pouhými“ obdivovateli církevních památek a chrámové hudební kultury) památné varhany v našich kostelech, které jsou z nějakého důvodu ohrožené. Cílem setkání přímo u památných nástrojů, kterých bude v každém roce několik, je seznámit veřejnost s vesměs neutěšenou

situací historických varhan na kůrech našich kostelů v obecné rovině a probuzení zájmu o řešení situace konkrétního nástroje, u něhož setkání proběhne. Jednotlivé akce se uskuteční přímo na kůrech kostelů u varhan a jejich součástí bude prohlídka nástrojů, předvedení jejich zvukových možností, prohlídka vnitřku, popularizační přednáška o jejich historii, nastínění řešení konkrétních problémů, malý koncert (pokud budou varhany v hratelném

Zastaň, zastaň, svatý Jene!

Lidská paměť je nedokonalá a jak praví klasik (Karel Sabina Jeníkovými ústy v Prodané nevěstě) „co psáno jest, to psáno!“. Společnost pro duchovní hudbu si jako jednu ze svých prvních akcí, které mutatis mutandis fungují nějak dodnes, vytkla hned po svém vzniku v roce 1990 obnovu pražských oslav svátku sv. Jana Nepomuckého. Jejich novodobá – tedy „naše“ – historie je do značné míry historií prvotního nadšení i současné reality snahy o obnovu duchovní hudby a stálo by za to jí, alespoň v roce mírně kulatého výročí 620 let od umučení sv. Jana, připomenout a uchovat tak i pro badatele generace příští.

Bezprostředním popudem pro to, bych se o shrnutí historie pokusil, byl článek uživatelky Ester-Michael na komunitním webu Signaly.cz spravovaného Sekcí pro mládež ČBK, ve kterém líčí své zážitky z oslav letošních.

Začneme tedy citací z onoho článku na Signálech:¹

PANOPTIKUM :-)

Uff. Tak sem se připletla na neuvěřitelnou maškarádu:-) Bylo to přesně takové, jak sem si říkala, že doufám, že to nebude. Zástavy (takové ty starodávné prapory nebo jak to říct), kýčovitý sošky na nosítkách (a ještě n-ě-k-o-l-i-k!!!!), kněží s podivnými čapkami. Panoptikum, které mají desítky turistů zdokumentované (foto/video). Připadala jsem si jako za komunistů, když ty lidi prý natáčeli, kdo tam jako je. A já šla zrovna neprozřetelně na kraji a to fakt nemám ráda, asi jsem Indián. ...

Když jsem hned na začátku, ještě v katedrále, říkala svým známým, že doufám, že to takhle vypadat nebude (ale brzy jsme zjistili, že to tak opravdu BUDE!!!!), tak sem trochu narazila. Nesmíte totiž něco o kýčích a „barokních“ zástavách a sochách říkat absolventce dějin umění, které se takové věci líbí.

No vlastně i z teologického hlediska sem narazila, když sem se snažila

vysvětlit, že budeme pro lidi (náhodný kolemjdoucí, „nevěřící“) za blázny. Kdepak! Přece se jim prý nebudeme přizpůsobovat! Aha. A co ta inkultura-ce, jak to do nás ve škole hustili, a kterou začal sám Ježíš svým vtělením? Kurník šuplík už. No, vědět to dřív, tak se v klidu odporučím, nebo tam potažmo vůbec nelezou. Ale co už, jen sem si potvrdila, že mám zřejmě jasnoviděcký schopnosti (abyste za tím nehledali něco ezo, tak jinak: že prostě intuice funguje). Tak takhle se evangelizace, myslím, nedělá.

Tak jsem se snažila nejdřív povídat se známými (na konci průvodu se to ztratí), a to sem se tak chtěla zbožně modlit, pak zpívat, mávat lidem do oken, usmívat se (aspoň občas) na kolemstojící, kteří koukali jakože to tady ještě neviděli (no to se jim nedívám), zpívat

zkusila ventilovat svůj dojem z této akce, a zjistila, že to někdo vidí stejně!

Nicméně kázání (tentokrát kupodivu zajímavý a stručný), eucharistie, nádherný nebe nad Karlovým mostem a srpek měsíce, který byl vidět ještě „za dne“ a večer vynikl, to jsou jednoznačná pozitiva.

Ne, vážně, za tu modlitbu (několikero nebo možná i několikanásobnou:-)) už v katedrále (osobní), pak před sochou JN na mostě (společnou) a potom ještě v kostele (osobní) jsem fakt ráda. Musím říct, že ke sv. Janu Nepomuckému jsem se modlila naposledy jako malá, když sem se koupala v rybníce, tak coby (skoro) neplavci s velkým kruhem mi to přišlo vhodný. Ale dneska jsem se k němu modlila asi poprvé jako dospělá, a fakt od srdce!

Ester-Michael :-)

SPOLČNOST PRO DUCHOVNI HUBDU SOCIETAS MUSICAE SACRAE

pořádá ZA FINANČNÍ PODPORU MK ČR

SVATOJÁNSKÉ SLAVNOSTI 1992

pátek 15. 5. KOSTEL SV. TOMÁŠE

16.30 – I. chorální nešpory AMICI MUSICAE ANTIQUAE um. ved. J. Orel 17.00 – mše sv. s lid. zpěvem 17.45 – průvod na Karlův most k soše sv. Jana Nepomuckého PRAŽSKÝ ŽESTOVÝ SOUBOR um. ved. Jan Votava	18.30 – KONCERT B. M. Cernohorský: Toccata a fuga C-dur Laudetur Jesus Christus-motetto I. Brustmann: Motetto de scio Joanne Nep. J. I. Linck: Arlo in hon. scio Joannis Nep.-uit solo K. J. Loos: LITANIAE de scio JOHANNI NEPOMUCENO (I. novodobě provedení) F. X. Brixi: Iste est-ario pro tenor a orchestr Boccante - svatojánské motetto účinkují: I. Vernerová - soprán O. Kodesová - alt V. Bochyň - tenor V. Rojzek - bas O. Novák - varhany shor u orchestr CANTORES PRAGENSES řídí Josef HERZ.
---	--

vstup volný

sobota 16. 5. KATEDRÁLA SV. VÍTA

10.00 – slavná mše sv. F. X. Brixi: Missa solemnis in D, Svatovítský dómský shor, řídí L. Přibyl

k Panně Marii, koukat do nebe a po vrších budov (jako obvykle) a pak na mostě, kde průvod začínal houstnout (zahušťoval se zvídavými turisty a úbyt-kem místa – logicky – most má omezenou šířku), spustily salvy, načež dole na Vltavě začali pádlovat. Tak pak už sem trochu dělala, že tam jako nejsem, že tam nepatřím, trochu víc, obzvláště poté, co sem se dostala skoro do čela průvodu a všechny ty věci na nosítkách aspoň zběžně zblízka omrkla (v katedrále sem to taky stihla jen zběžně). Ale když už sem tam byla, tak sem se podvolila osudu, ačkoli jsem chtěla původně protestovat a nejít. Ale větvička mě prozradila – bezpečně poznávací znamení.

Heh, jakým pohlazením po duši bylo, když sem na mostě ještě jednou

BÁJNÉ VYPRÁVĚNÍ STARCŮ

Před Druhou světovou válkou (a pisatelům není známo od kdy přesně) se oslavy sv. Jana odbývaly mimo jiné tradičně v kostele sv. Tomáše na Malé Straně (u augustiniánů). Augustiniáni slavili sv. Jana zvláště proto, že je to kostel nejbližší od původního arcibiskupského dvora, cestou z něhož byl Jan Nepomucký před svým umčením zatčen. Spočivaly v pobožnosti u svatojánského oltáře v kostele, následoval vždy průvod na Karlův most za zpěvu svatojánských písní a v pobožnosti u sochy sv. Jana, která bývala vždy slavnostně vyzdobena. Před únorem 1948, kdy již přituhovalo, a zejména po něm byly však oslavy sabotovány komunistickými mládežníky, kteří

¹ Text poněkud redakčně krácen s mírnými úpravami pravopisu, zdroj <https://ester-michael.signaly.cz/1305/panoptikum>, 15. 5. 2013 23:01

zpravidla v noci před sv. Janem naházeli ozdoby a květiny do řeky. Proto mládež z farnosti začala ozdobenou sochu v noci hlídat. Těchto hlídek se účastnily rodiny Nemravovy, Kumpštovy, Zachariášovy, Hegarovy, které jmenujeme zejména proto, že se v následujících letech vesměs aktivně účastnily pražského kůroveckého dění. V padesátých letech už takové průvody nešlo pořádat vůbec. A právě na tuto tradici navázala záhy po svém vzniku od roku 1991 Společnost pro duchovní hudbu.

HONOSNÉ A SLIBNÉ ZAČÁTKY

Jak tedy udělat svatojánské oslavy, aby to bylo hodno Společnosti pro duchovní hudbu a konce 20. století? Formát se zdál jasný. Od augustiniánů na most se slavnostním vytrubováním, zachovat duchovno a doplnit slušnou hudbou. Jen svatotomášská pobožnost byla nahrazena chorálními nešporami. Akce doplněna hodnotným koncertem. Na chorální neš-

pory jsme si ještě netroufli vlastními silami, tedy že zpívá, kdo přijde. Choralistů bylo v Praze na začátku devadesátých let ještě poskrovnu. Proto jsme si je objednali „na klíč“ u souboru Amici musicae antiquae pod vedením pana Orla (tehdy člena výboru SDH). Z čeho to ten první rok zpívali, to Pán Bůh ví, nejspíš z nějakých kopií toho, co se zpívalo v katedrále. A byly to první nešpory.

Zato koncert byl velkolepý. Základem programu byla Missa sanctificationis sti Iohannis Nepomuceno Antonia Caldary. Tedy mše složená v Praze k Janovu svatořečení. Zazněla pod vedením Josefa Hercla v podání Cantores Pragenses, Cantus amici (V. Dobrodinský) a svatojánského sboru (J. Blabla) v kostele sv. Mikuláše na Malé Straně.

V roce 1992 byl program Svatojánských slavností obdobný (viz příloženou reprodukci plakátu formátu A0, které visely tehdy na všech sloupích. Novinku představovalo to, že jsme měli

pro poutníky namnožené nešpory poprvé v tištěné formě se sazbou připravovanou elektronicky. S tou jsem si vyhrál já, jako s prvním pokusem, znásilnil jsem tehdy jeden z mála dostupných textových editorů – ChiWriter (pro archeology viz <http://en.wikipedia.org/wiki/ChiWriter>), aby produkoval cosi podobného chorální sazbě (viz obr. na následující straně). Tisklo se to na jehličkové tiskárně a pak xerozovalo (jak se tehdy říkalo).

Atmosféru doby dokresluje vzpomínka hlavního organizátora Jaroslava Eliáše: *Ještě jsme nevěděli, co si církev na ulici smí či nesmí dovolit, Proto jsem průvod předem hlásil na místním oddělení policie (jestli se to tehdy nejmenovalo ještě Veřejná bezpečnost) (poznámka pod čarou red: dle Wikipedie to byla v roce 1991 Veřejná bezpečnost, ale v roce 92 už Police České republiky). Žádný problém prý, my tam někoho pošlem. A když průvod došel k soše, seděl vedle ní na zábradlí – dnes by se řeklo „nepřízřebivý občan“ – s lahví piva a přes prosby organizátorů se nechtěl hnout. Tu k němu z davu poutníků přistoupil jakýsi civil a rázně jej z jeho místa vyprovodil. Když jsem mu po skončení akce děkoval, řekl, že není zač, že je od policie, že tam byl služebně a že mimo to studuje v Olomouci na teologické fakultě. Bylo vidět, že je už opravdu po revoluci.*

1993 – VRCHOL

Chystalo se slavné jubileum – 600 let od Janova umučení. Do svatojánských oslav se tedy zapojilo i arcibiskupství, hlavním hostem měl být (a byl) kardinál Meissner. On tedy přisedal jak „naším“ nešporám, prošel si přes most, ale také celebrou slavnou mši v Katedrále. Ten předchozí pokus o sazbu v ChiWriteru byl ovšem nepoužitelný. Proto jsem se pustil do psaní programu na sazbu hranatých not v LaTeXu s výsledkem, který mutatis mutandis používáme dodnes (choral.sdh.cz). Nákladem SDH tak mohla vyjít latinsko-česká červená brožura s laudami a nešporami, která se používá dodnes. Bylo to o 10 let dříve, než další chorální sazbou napsal nějaký jiný – tentokrát opravdický – programátor. Dnes už jich existuje několik. Podklady, tentokrát již pro druhé nešpory, revidoval tehdy mladý a začínající odborník na chorál David Eben.

Další novinka spočívala v tom, že průvod přes most pokračoval až ke křížovníkům, kde byl ukončen svátostným požehnáním a hymnem „Te Deum“ (pozn pod čarou: tehdy to jen pro rok 1993 a kardinála Meissnera, v dalších letech přes mé usilovné snahy jen „Tebe, Bože, chválíme“). Ackermann-Gemeinde a P. Otte organizovali v jubilejním roce pouť i německých poutníků ke sv. Janu, takže jsem narychlo dodělal brožurku nešpor i s německými překlady.

Jednou z největších záhad toho roku bylo, že pan arcibiskup (tehdy ještě ne

SPOLEČNOST PRO DUCHOVNÍ HUDBU

SOCIETAS MUSICAE SACRAE

pořádá za finanční podpory MK ČR

SVATOJÁNSKÉ SLAVNOSTI 1993

SOBOTA 15. KVĚTNA

17.00 hod. Kostel sv. Tomáše – chorální nešpory

Průvod na Karlův most k soše sv. Jana Nepomuckého

Zakončení v kostele sv. Františka řádu Křížovníků

PRAŽSKÝ ŽESTOVÝ SOUBOR – umělecký vedoucí Jan Votava

SOUBOR PRAŽSKÝCH TRUBAČŮ – umělecký vedoucí Josef Svejkský

19.00 hod. Kostel sv. Mikuláše na Malé Straně

KONCERT

I. Brustmann: Motetto de scto Joanne Nep.

F. X. Brix: Buccinante fama per montes

K. J. Loos: Litanie de scto Joanne Nep.

Simon Brix: Regina coeli

Ůčinkují: Ludmila Vernerová – soprán, Virginie Walterová – alt,

Vladimír Doležal – tenor, Ilja Prokop – bas, Otto Novák – varhany

Vysokoškolský umělecký soubor (sbormistr Jaroslav Brych)

CANTORES PRAGENSES (sbormistr Josef Hercl) – Musici de Praga

řídí JOSEF HERCL

NEDĚLE 16. KVĚTNA

10.00 hod. Katedrála sv. Víta

A. Caldara: Missa sanctificationis scti Joanne Nep.

Ůčinkují: L. Vernerová, V. Walterová, L. Löbl, V. Rejzek, O. Novák

Dómský svatovítský sbor (sbormistr L. Přibyl), Svatojánský sbor (sbormistr

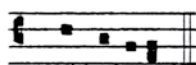
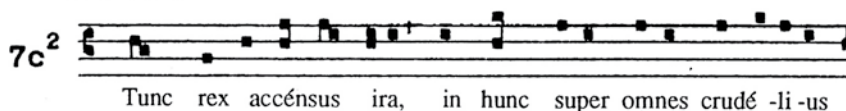
J. Blabla), Cantus amici (sbormistr V. Dobrodinský), sbor a orchestr

CANTORES PRAGENSES

řídí JOSEF HERCL

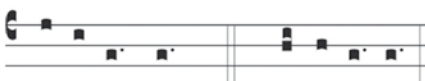
Tiskárna plakátů Halačova 26, Praha 5 - Smíchov, telefon 53 70 62

ANTIPHONA 2.

desaéviit.

Kráľ sopľil hněvem a jednal s ním krutěji než s ostatními.

ca-ri-tá-tem. T.P. Al-le-lú-ia.

Počítačová sazba nešpor z roku 1992 a 1993

kardinál) Vlk povolil v katedrále provedení Caldarovy Missy sanctificationis (která zazněla rok před tím koncertně) na slavné mši v katedrále. Bylo to pár měsíců po proslulé „Misse Sobotkensis“,² kde se střetl pan ceremoniář pana arcibiskupa s panem dirigentem Herclem s výsledkem, že žádný si toto střetnutí již nikdy nezopakoval. A tady najednou bylo Kyrie a Gloria v místě kyrie a gloria, Credo (sic!) jako vyznání víry, Sanctus před proměňováním a Benedictus po něm. Agnus v místě agnus. Josef Hercl do smrti nepochopil, jak se nám toho podařilo dosáhnout. Poněkud nás přeceňoval. Nejsem si jist, zda za to mohl kardinál Meissner, nebo zdali to byl další zázrak sv. Jana, ale je faktem, že se později již nikdy nic takového prosadit nepodařilo.

ÚPADEK NEBO TRADICE?

V dalších letech se jelo podle zavedeného scénáře. Pravda, bez těch následných velkolepých koncertů duchovní hudby. Částečně proto, že se nedostávalo další invence. Částečně proto, že jak upadalo prvotní nadšení, bylo na akce původně čistě dobrovolnické potřeba i jistých hmotných dober. Částečně proto, že byl nalezen ideální formát akce. Částečně proto, že kdo chce budovat tradici, musí chtít nechtě upustit od tvůrčí invence a opakovat to, co bylo vloni, předloni, předpředloni. Čas od času jsme se pokusili o návrat vytrubování z věží na „šífy“ podle tradice ještě starší, ale hluk jezů a pražské dopravy nám vždy ukázal, že méně by bývalo více a že Malostranská mostecká věž je pro trubáče tím ideálním místem. V devadesátých letech se zpěvem

i štafáží účastnili strahovští premonstráti. Přibližně kolem přelomu tisíciletí převzal hudební složku požehnání Křižovnický chrámový sbor pod vedením dnes již výbora SDH Marka Fraňka. Kněží v presbytáři i v průvodu pomalu ubývalo spolu s nadšením spolupřátelů řádů. Ale jinak se zdálo, že tak tomu prostě je a tak i bude in saecula saeculorum.

Od roku 2008 začali svatojánskou pouť s heslem „Slavnosti velmi slušného Čecha Jana Nepomuka“ pořádat i jesuité na Karlově náměstí v čele s Josefem Čunkem SJ (mají tam kostel sv. Jana na Skalce) ve spolupráci s občanským sdružením Divadlo VJečné, ale přestože v rámci něj byly i bohoslužby u sv. Ignáce, byla to spíše akce „světskej“ – divadelníci, písničkáři, opěkané klobásky jiné atrakce vskutku stylově pouťové (multikulturní festival), takže s našim duchovnem se to nijak netlouklo a do zeli jsme si navzájem nelezli.

VELKOLEPÝ VODNÍ ŠPEKTÁKL – SVATOJÁNSKÉ NAVALIS³

V roce 2009 se chystala slavnostní instalace obnovené svatojánské mřížky na místě shoení sv. Jana z mostu. Při této příležitosti byly nechystány velkolepé oslavy a na ovlivnění jejich podoby jsme jako Společnost pro duchovní hudbu měli jen velmi omezené možnosti. Nicméně jsme je nebojkotovali a SDH zajistilo sazbu Svatojánského zpěvníku, který sestavil dómský regenschor Josef Kšica a sloužil poutníkům v průvodu z katedrály na Karlův most. Náš postoj vyjadřuje naše prohlášení na našem komunitním webu, které citujeme v plném znění:

Prohlášení k oslavám sv. Jana Nepomuckého 2009, 09.05.2009

Od roku 1991 se Společnost pro duchovní

3 velkolepý špektákl není naše pomluva, ale oficiální titul akce

hudbu v Praze angažovala v pořádání oslav slavnosti sv. Jana Nepomuckého. Páteří „našich“ oslav byla trojake: svatojánské nešpory u sv. Tomáše u augustiniánů, přechod liturgickým průvodem přes Karlův most se zastávkou a litaniami u světce sochy a závěrečné požehnání v kostele sv. Františka u křižovníků.

Netřeba podotknout, že když jsme v roce 1991 začínali, neštěkl po sv. Janu ve společnosti i v církvi ani pes. Tedy kromě mše svaté „ze sv. Jana“.

Toto naše liturgické křepčení našlo od počátku odezvu mezi pražským klérem, pěkně dlouhý presbytář byl vždy plný tak, že se zpěváci tlačili na krajíčku. Po dobu svého pražského pobytu si hlavní celebraci nikdy nedal ujít nuncijs arcibiskup Giovanni Coppa. Říkám „naše“, přestože organizátory byli i křižovníci a augustiniáni, ale dát vše dohromady, připravit co se bude zpívat a zaplatit nějaká ta hmotná dobra (trubači, muzikanti), sehnat zpěváky a obstarat noty, to byla zásluha vždy SDH, potažmo pana doktora Eliáše.

Jak léta běžela, začínala být tato akce podhradit být koordinována s mší svatou v katedrále a vybudovala si již tradiční několikasethlavé publikum či spíše zástup tradičních svatojánských poutníků. Takhle to šlo v den slavnosti až do loňského roku.

Letošního roku aktivně vystoupila skupina aktivistů okolo pana Bergmana, pražského předního lodníka a ředitele Muzea Karlova mostu s iniciativou uspořádat oslavy ve velkém stylu. Pan Bergman cítí ke svatému Janu silný osobní vztah, chápe jej právem jako patrona „lidí od vody“ a je schopný fundraiser.

Oslovil pražské arcibiskupství a to jeho volání po spolupráci neoslyšelo a do spolupráce s panem Bergmanem, což se projevilo informací v březnovém ACAPu č.j. 1499/2009:

19. března roku 1729 papež Benedikt XIII. prohlásil blahoslaveného Jana Nepomuckého za svatého. Výročí této slavné události si připomeneme o svátku sv. Jana Nepomuckého v sobotu dne 16. května v 10 hodin při eucharistické slavnosti v naší katedrále. ... V 17 hodin téhož dne budou v katedrále svatojánské nešpory.

Na schůzce, které jsem se za SDH zúčastnil, se v intencích pana kardinála a Svatovítské kapituly, na jejíž bedra církev pořádání letošních oslav vložila, dohodl následující program: V pátek 15. 5. budou v katedrále svatojánské litanie (F.Brixi – PKS – Josef Kšica) od 17:30, od 18 bude pontifikální mše svatá a po ní se slavící průvodem pod organizací Muzea Karlova mostu odeberou na tenýž, kde bude na místě svržení slavnostně odhalena a požehnána restaurovaná mřížka. Poté pan kardinál požehná ze schodů křižovnického kostela poutníky relikviářem a budou následovat „velkolepé vodní představení pod Karlovým mostem s barokní iluminací a ohňostrojem

² Gloria před mší, Kyrie v místě introitu, Sanctus, Benedictus a Agnus při přijímání a Credo po mši – to vše na svčném kostele v Sobotce. Byl jsem přímým účastníkem, není to tedy nějaká myšlivočká latina či bájně vyprávění starců. Lid boží to pochopil a po Credo zatleskal.

a největšími benátskými gondolami v Praze“.

Zvažoval jsem, jak se vlastně má SDH při takovém vývoji situace cítit. Nakonec mi došlo, že toto vyznění je vlastně to nejlepší, čeho jsme mohli naším téměř dvacetiletým úsilím dosáhnout. Svátek sv. Jana se stal z společnosti (i trochu církvi) opomíjeného dne významnou událostí a oslavy budou daleko honosnější a s větším společenským (a jak pan kardinál doufá i evangelizačním) dopadem. Tím se role SDH stala zbytečnou. Nikoli proto, že snaha zkrachovala, ale proto, že snaha byla naplněna. SDH je vlastně jednou z organizací, jejímž konečným cílem je vlastní zánik, až stav duchovní hudby bude natolik dobrý, že role SDH bude zbytečná. Nyní se povedlo na malém kousku pole naší působnosti. Zaplevelených rolí však zůstává ještě dost kam se jen podíváme.

Proto navrhuji PT členstvu a zejména těm, kteří si libují spíš v duchovnější atmosféře a gregoriánském zpěvu než v ohňostrojích a břešných fanfárách, aby tuto skutečnost přišli společně s námi oslavit na výše zmíněné (latinské chorální) svatojánské nešpory v katedrále VVV. Noty jsou na internetu a sraz zpěváků bude v 16 hodin v sakristii.

V roce 2009 byly do programu „oficiálních“ oslav zahrnuty ještě nešpory, a to dokonce dvakrát. Jednou v katedrále (viz text prohlášení), podruhé v kostele sv. Tomáše, kde si tamní duchovní správa nechtěla nechat „svou“ tradici vzít, byť se skromnou účastí povětšinou farníků. Od roku 2010 už byly oslavy svátku již za účasti arcibiskupa/kardinála Duky jako součást Svatojánských navalis v předvečer svátku. Z jejich programu byly nešpory opět vyřazeny, takže ty se od toho roku konají den po vrcholu Navalis a za účasti již ne stovek, ale desítek svatojánských poutníků a jádra klasických pražských choralistů, vesměs známých téměř ze všech předchozích ročníků. Mělo to však jeden pozitivní dopad. Za ta léta už nešpory dokonale umíme a jejich hudební podoba je – zvláště s ohledem na to, že zkusíme půl hodiny předem – na překvapivě dobré úrovni.

Další liturgická neobvyklá forma se za kardinála Duky odehrává v kostele sv. Františka – u křižovníků, kde navalisový průvod končí. Klérus vstoupí do kostela, vyslechne svatojánské moteto (Buccinante fama Šimona Brixioho) a mlčky odejde do sakristie. Tedy bez tradičních „Tebe, Bože, chválíme“ a svátostného požehnání.

Tím jsme se konečně dostali do žhavé současnosti a nezbyvá než náš krátký přehled moderní historie ukončit. Co dodat?

Ještě jednou ocituji z blogu uživatelky Signálů Ester-Michael: *Napadl mě syntetický (stručný) závěr – prostě naším cílem má být mluvit o Kristu, evangelizovat tak, aby to bylo lidem dnešní doby srozumitelné, aby to pochopili. Ale triumfalistickou přehlídkou z dob dávno minulých budeme možná tak hrdinně za podivíny (to by samo o sobě nevadilo), ale horší je to, že nikdo nepochopí, o co go, protože jsme se vykašlali na „inkulturaci“, na to, aby to nebyla manifestace naší zbožnosti, ale aby to byl normální (modlitební) průvod, který bude kolemstojícím aspoň srozumitelný, když už nic jiného.*

Tak jako se Ježíš snižuje na naši úroveň, tak my se analogicky máme „snížit“ (to není míněno pejorativně, ale ve smyslu PŘÍBLÍŽIT lidem na jejich „úrovni“, prostě tam, kde momentálně zrovna jsou, a mluvit jejich jazykem.

Mě zase napadá syntetický (stručný) závěr závěru: Ester-Michael má určitě s tou potřebou inkulturace pravdu. Zdali ovšem spektakulární podívaná, veslaři a ohňostroje není právě to, čemu člověk dnešní kultury rozumí. Může se nám to nelíbit (a mně se to teda opravdu nelíbí), ale chceme-li inkulturovat, třeba to nepůjde ani s chorálem, ani s kytarami, ale s ohňostrojem a krojovanými družinami.

Podle vzpomínek Jaroslava Eliáše a různě posbíraných materiálů sestavil

Jiří Kub

Za digitalizaci plakátů z archivu SDH děkujeme panu Tomáši Svobodovi a firmě Handicap v.d.i.

Fotografie z průvodu 2013, zdroj: <http://www.navalis.cz/cz/fotogalerie/>

dokončení ze str. 7

jasně píše o zpívající cembalistce, která vběhne s křikem na pódium (ženský rod *singende Cembalistin* je i v názvu „skladby“) je následován sdělením, že *Gerd Zacher to ještě vystupňoval tím, že svou pravou ruku mačkal na záda* (chudák Gerd, byla to zřejmě – řečeno po našem – Gerda, němčina však na rozdíl od češtiny v minulém čase sloves jmenový rod nezná, v ní je mačkal=mačkala a vystupňoval=vystupňovala), na str. 140 se píše, že Stockhausen „nalezl číslu hry ... v *balíjské gamelan hudbě*“ (správně v *hudbě balíjského gamelangu* nebo v *balíjské hudbě gamelangu* – nanejvýš by se dalo odpustit to vynechané g), na str. 163 dole jde patrně o skladbu *Proměnění* (totiž Páně) a žádou Transfiguraci a o pár řádek dál, na str. 164 jde na dvou místech zřejmě o *bázeň* (boží) a ne o *strach* (z Boha – už se v hodinách náboženství neučí, jaký je rozdíl mezi synovskou bázní a otročským strachem?); no a když už jsme u těch překladů, tak ještě dodejme ukázkou *kristologický spor mezi monofyzity a monoteity* (že by šlo o monoteletisty? ale mohli to být dyofysité) a na několika místech pro Němce (ale ne pro nás) srozumitelný fonetický přepis ruského názvu Stravinského skladby *Swesdoliki* (vyslovujeme *zvězdoliki*, dle českého standardu pro přepis z azbuky: *Zvezdoliki*).

Také šestá kapitola je dělena na dva díly a podle toho nazvaná *Klaus Huber a Bernd Alois Zimmermann*. Huber je v rozsáhlé síti popsáných vztahů jeho tvorby s rozsáhlým materiálem německých teologů spojován s mystikou jakožto jedinou nadějí (evangelických?) teologů pro křesťanský život. Mystika se ovšem rozumí velmi široce, jak může ve stručnosti ilustrovat např. mix svatě Terezie z Avily s rudým básníkem Pablen Nerudou.

V souvislosti s Huberem zabrousí kniha do problému času, který dal do kupy Newton, tím zamotal hlavu filosofům, mezi nimiž ho rozetnul Kant (jak se později ukázalo, chybně) a nyní – jak už přes sto let víme – ukázal Einstein, že vše je úplně jinak, a problém času motá hlavu umělcům i televizním dramaturgům. Když ho chceme řešit s pomocí nepojmovosti hudby, zamotáme tím hlavu dalším lidem, což se myslím v části o Huberovi úspěšně podařilo. Jen pro ilustraci, uveďme její závěrečnou větu: „Právě v nepojmovosti hudby se dá současně vyjádřit afirmace a pochybnost, naděje a resignace, víra a nevíra, nejen ve stejném díle, ale jak se můžeme poučit u Mahlera, i současně.“

S časem, a to ještě intenzivněji, se potýká i část o Zimmermannovi. Zavádí se pojem (představa, metafora, chiméra?) kulového času a – aby toho nebylo málo – se ještě přidá přeřekl citátů z té

snad nejprovokativnější knihy Starého Zákona Kazatel (Kohélet). Můj vlastní závěr z čtení této části bych mohl také vztáhnout k téže knize, k populárnímu shrnutí její úvodní myšlenky „Marnost nad marnost, všechno je marnost.“

Sedmá kapitola je pojmenována *Krzysztof Penderecki a Karlheinz Stockhausen*. Penderecki je jediným z těch autorů, jimž se kniha explicitně věnuje, který žil za železnou oponou jako my, ale zvláště ti poněkud starší si uvědomují, jak i pro nás bylo obtížné pochopit důvody a detaily toho, že politická, církevní i kulturní situace v Polsku se od té naší poměrně dost lišila (jeden polský universitní profesor mě v r. 1975 seznámil s klasifikací dospělých běžně v Polsku tehdy používanou: nekomunisti, kteří chodí do kostela, nekomunisti, kteří nechodí do kostela, komunisti, kteří nechodí do kostela, a komunisti, kteří chodí do kostela). Myslím, že ani my, Slované žijící hned vedle Polska, nejsme schopni rozeznat, jak velký podíl vyjádření Pendereckého víry v konkrétních složkách jeho tvorby určila jeho subjektivita, jeho vztah k církvi, jeho vztah k národní tradici, jeho poznání Boží moudrosti ve vnitřních strukturách hudby a politická omezení daná režimem. A zdá se, že tím obtížněji mohl Pendereckého hodnotit Němec ze západu; těžko mohl rozumět, kdy Penderecki něco neřekl, protože s tím nesouhlasil, a kdy něco neřekl, protože to říct nesměl. Jak si čtenář pochutná např. na následujícím výroku, totiž vyjádření k domněnce, že Pendereckému bylo věnování skladby *Thronos* obětí Hirošimy asi vnuceno: „důkaz toho, že výraz, i když jeho kompozice je vázána určitou potřebou výrazu, není k dispozici bezprostředně, ale objeví se jako takový až díky konstrukci“?

Od Pendereckého přejde autor z ničeho nic ke Stockhausenovi (podobně jako v druhé kapitole přešel ke Stravinskému). Stojí za to všimnout si hned prvního odstavce, kterým se to děje:

Když jsem s Boulezem mluvil o projektu nová hudba a náboženství, vhodil spontánně do debaty Stockhausenovo jméno tak, jako by Stockhausena považoval za hlavního představitele tohoto fenoménu, ale asi také proto, že právě polemizoval proti jeho smíšení hudby a náboženství. Náboženská legitimace, která hrála roli ve Stockhausenově kompozičním procesu, odporovala Boulezově představě „musique pure“, tzn. hudbě, která sleduje jen vlastní popudy a vyhýbá se každému „určení zvnějšíku“. Ve skutečnosti ale Stockhausen náboženské založení své hudby nejen nepopíral, ale ve svých dopisech a esejích stále znova podtrhoval.

Co tomu říkáte? Jde o chybný překlad (buďme velkorysí: místo prv-

ních čtyř slov poslední věty mělo být možná *Stockhausen skutečně*), nebo to byl blábol už v originále? A tak to jde a jde. Např. o stránku dál čteme úryvek ze Stockhausenova dopisu K. Goeyvaertsovi:

„Ve svém životě jsme jako katolíci konservativní. To je založeno v hierarchické vazbě.“ A kousek dál přejde k „luterskému problému“ a konstatuje „Tam stojí Doris, protestantka, tady vězí zejíci propast mezi publikem a uměním obecně.“ Co je luterský problém, kdo je Doris? Asi to věděli autor knihy, Stockhausen a Goeyvaerts, snad to vědí i zasvěcení němečtí čtenáři, ale co si z toho vezmeme my, čtenáři české verze? A když si uvědomíme, že moderní umělec-hudebník může být současně i moderní umělec-pisatel (např. dopisů, studií), můžeme v jeho metaforách a dalších básnických obrazech najít ledačco, jako že byl křesťan a současně ateista, nebo katolík a pantheista, realista a současně idealista nebo...

A to je myslím podstatná potíž jak knihy tak jakékoliv ideje objevovat teologii v hudbě. Marxističtí ideologové u nás i v SSSR dokázali „odůvodnit“, že jakýkoliv náboženský projev v umění byl v podstatě projevem kritiky kapitalismu či feudalismu, my sice dnes nejsme nuceni do podobných trivialit, ale vždy může omyl vzniknout i v hodnocení umělcova nitra na základě jeho komplexních projevů (nejen uměleckých), případně doplněných názory jeho životopisců a kritiků (často si protřečících). Co znamená na příklad v umění dokonalost? Může to být např. tak intenzivní čistota uměleckého projevu³, až ho kdekdo ignoruje?

A do toho všeho „vtrhne“ Olivier Messiaen. Píšu vtrhne, protože vztah jeho hudby k teologii nejen nelze opomenout, ale je nadto úplně jiný než vztah těch ostatních autorů – Messiaen vřele oslavuje Boha skrze celé spektrum toho, co nabízí hudba, i toho, co nám nabízí boží dobrotivost – názorně řečeno: od věčných abstrakt Boží myslí zobrazených ve vztazích mezi počtem $2 \times 2 \times 3 = 12$ tónů oktávy po život v intenzivním očekávání spásy (oba konce takového spektra jsou u Messiaena mystickou cestou, která pro něho však nikdy není negací rozumu resp. promyšlené skladebné techniky). A tak není divu, že se závěrečná kapitola knihy nazývá

3 Aby bylo jasno: čistotu lze pojímat třeba i jako dokonalé podřízení se pravidlům dodekafonie nebo jako redukci tónů na jednoduché (a tedy bezbarvé) sinusové kmity; snad budou potíže s dokonalostí a čistotou jasnější při použití modelu z výtvarného umění: staří Řekové vytvořili kánon proporcí lidského těla a respektovali ho v sochařství, avšak později Origenes vyšel z tvrzení odůvodňovaného tehdy filosofovy (méně už matematiky a vůbec ne moralisty), že koule je nedokonalější těleso, a odvodil, že oslavená, tj. i dokonalá těla spasených v nebi budou mít tvar koule – na štěstí Origenes nebyl sochařem.

Messiaen jako epilog. Opravdu, mohl by to být epilog, avšak v něm se brzy skrze Messiaena dostaneme k Mikulášův Kusánskému a k „obrazu světa“ vypracovaného pohanským Plótinem, později k jeho v jistém smyslu pokračovateli Dionysiovi Areopagitovi a pak postupně k Hansi Ursovi von Balthasarovi, Ligetimu, Boulezovi, Lachenmannovi a jeho německém pietismu a šestadvacetistránková kapitola *Messiaen jako epilog* končí šesti stránkami o Nonovi, když Messiaen se byl vytratil už z posledních jedenácti stran.

Při čtení závěrečné kapitoly si čtenář asi nejlépe uvědomí, že jak kniha vychází z Hegela a snaží se vyjít vstříc ani ne tak tradiční katolické teologii jako spíše pocitům jak moderních katolických vnitřatelů hudby tak evangelických teologů, má se vztahem hudby a náboženství – a zejména s Messiaenem – potíže; domnívám se, že daleko jednodušší by bylo vyjít z toho, co se Messiaen patrně učil jako dítě v hodinách náboženství ve škole („je jeden Bůh, Bůh je spravedlivý soudce..., Bůh je ve třech osobách,...“) a co se kdysi podobně učilo i u nás; nebyly by potíže s viděním dvojího Boha, Boha na nebesích, ve svátostech a v nás, a s jinými aspekty Messiaenovy hudby (mj. s „problémem“ absence mariánské úcty v ní, snaha o jehož řešení zabíhá v knize až do oblasti Messiaenova manželského života, zatím co – podle mého názoru – by stačilo všimnout si toho, že Messiaen byl tak vtažen do vize božské trojedinosti a Kristova vtělení, že na Pannu Marii mu v jeho tvorbě nezbyl čas).

Na druhé straně ovšem tento přístup umožňuje autorovi ukázat, co vše přečetl (od pohanských myslitelů starověku až po muzikologické i nemuzikologické eseje profesorů dnešních universit) – ukazuje to v celé knize, v poslední kapitole to však vrcholí; když je čtenář četbou unaven, vnucuje se mu podezření, že se před ním autor chtěl svou sečtělostí prostě blýsknout, zatím co odpočínutý čtenář může doufat, že autor jí chtěl – v dobrém smyslu – ohromit německé církevní představitele, snad s cílem, aby získali respekt před hudebníky, nepřivlastňovali si patent na rozum v oblasti církevní hudby a nevnucovali do projevů katolické církve triviality; jak se dočítáme v doslovu vydavatele, autor je totiž poradcem německé biskupské konference v oblasti církevního zpěvu (str. 189 pod čarou) resp. pro hudební kulturu (zadní strana obálky). Domnívám se však, že autor došel do opačného extrému, než ti, kdo jednoduše degradují hudbu na otrokyni ideologie spolča.

Poctivý kůrovec s běžným hudebním vzděláním totiž z takového předvádění autorových kvalit trpí. Např. na str. 152 je zmínka o skladbě *Trois petites liturgies* (Tři malé liturgie) a po ní následuje

text „Tyto tři věty nesou příznačný titul eventuelně podtitul:“ a pak jsou tyto tituly a podtituly uvedeny – ve francouzském originále. Jako by tím autor (a co překladatelka?) předpokládal, že když francouzsky umí on, musí umět i čtenář⁴ (jinak přece věta před tím nemá vůbec smysl!).

Ten čtenář, který už něco recenzoval a lektoroval, začne hádat, že autor knihy měl několik přednášek pro vybrané publikum složené jednou ze specialistů na druhou vídeňskou školu, jednou na vnitřní problematiku současné německé evangelické teologie, jednou na dějiny rodu Mendelsohnů atd., na každou přednášku si pečlivě udělal písemnou přípravu a tu později složil v jeden celek, který upravil, vymyslel pro něj titul a vydal ho jako knihu; konec konců, český vydavatel knihy M. Altrichter v dodatku něco podobného připouští (totiž že jde o sebrané časopisecké články). Pozvání zřejmě přicházela jen z německé jazykové oblasti a nadto nikoliv systematicky, jinak bychom mohli v knize najít – uveďme namátkou – Ernsta Krenka a jeho elektronické Svatodušní oratorium, nebo třeba Albana Berga (v jeho Trojkonzertu, o němž Berg sám napsal, že má oslavit „trojedinou“ skutečnost, lze při troše velkorysosti najít oslavu Nejsvětější Trojice).

Publikace využívá všech prostředků k tomu, aby byla pro českého čtenáře co nejméně srozumitelná, což sice nerad píši, ale považuji to za vhodné, aby další čtenáři snad nezískali četbou knihy dojem, že jsou úplně neschopní. Takže závěr: čtenář knihy může získat jakousi mlhavou informaci, že Boulez, Webern a Stockhausen byli alespoň někdy v životě katolíky, a může vycítit, jak obtížné je stavět na různých evangelických teologiích; a praktikující katolík se může ptát: může se subjekt teologie, jak je v knize předpokládán, ještě více rozplynout a vzdálit tomu, co hudebně citlivý člověk ke své spáse potřebuje?

Knihu (paperback) vydalo Refugium v Olomouci jako Studijní materiály Centra Aletti roku 2012. Má 192 stran a na obálce vytištěná cena je 195 Kč.

Evžen Kindler

4 Doplňme pro našeho čtenáře překlady titulů a (v závorce) podtitulů: 1. Antifona o vnitřním rozhovoru (Bůh přítomný v nás), 2. Sekvence slova (Bůh přítomný v sobě), 3. Psalmodie o vsudypřítomnosti lásky (Bůh přítomný ve všech věcech)

TROCHA POEZIE NIKOHO NEZABIJE

**jak zdařile se zhostit kýče
chceš-li výsledkem být jist ...
nutně nic, co muk se týče
ať tvůrčích či diváckých**

**měj na mysli vše je jídlo
sonáta řeč díla kolorit
v nestravitelnosti skryto šidlo
čirou slastí je třeba ukojit**

**dlouho sudičky při vedly
jak vypadat kýč má
vždy musí být jedlý
nejstarší z nich soudila**

**mít na paměti člověk slast
řekla druhá té si žádá
nevidí v ní past
nevadí mu její vláda**

**ani stopa zmaru
třetí vědma míní
nevadnutí dbání zdatru
shodně znělo v síni**

**být sudiček víc
zaznělo by mnohé
rozhodně však nic
by nepopřelo jmenované**

**co se našeho rodu týče
přežíváme pomocí kýče
nejásat muzika všude
podlehli bychom nudě.**

**máme francouzskou zahradu
kdys kdosi o rozum přišel
ustavil tuto záhadu
umělec původem frisér**

**herci co v kostýmech vymyslí
na prkna padají v křečích
u piva to tak nemyslí
prý byly to repliky něčí**

**domy být sebou už nemusí
padat nespádnout sobě cení
nabízí efektní rébusy
aniž by žádaly vyřešení**

**jen karikaturista slaboch zřejmě
donucen k příznání
neumím kreslit věrně hlesne
proto malinko přeháním**

Z básní Jiřího Jirásky věnovaných kýči a našemu časopisu vybral JiKu.

Mariánské poutní písně v kramářských tiscích

Když se řekne kramářská píseň, většinu lidí nejspíše napadne veršovaný popis přírodních katastrof, války či mordu. Tedy více či méně věrný popis skutečné události nebo její ohlas. Takové písně jsou jistě výborným pramenem pro dobové nahlížení na události či spo-

alespoň je ve sbírce kramářských tisků Národního muzea. Většina všech písní je věnována tématům náboženským. Mimo písně byly vydávány také samostatné modlitební tisky ve stejném formátu. Z dalších tisků se s náboženskými tématy setkáme především v popisech

obsahem tvoří jednotnou skupinu - písně o křesťanské morálce, pokání z hříchů nebo o Spasení se mísí s rozjímáním o smrti a pomíjivosti života, příběhy z evangelií, apokryfy, legendistickými texty, úctou ke světcům a k Panně Marii. Právě mariánské písně tvoří podstatnou část české kramářské produkce. Často se jednalo o takzvané poutní písně, které byly zpívány při poutích k mariánským obrazům, případně se při poutích prodávaly - ať už se svolením duchovní vrchnosti, nebo bez něho.

Pouti patřily a patří mezi výrazy křesťanské víry takřka od jejích počátků. Potřeba vidět místa, která hrála stěžejní roli v Kristově životě, případně v příbězích světců, přiblížit se jim, „prožít“ je, se odráží v množství popisů svatých míst a cestopisů od prvních staletí po Kristu až do naší doby.

Poutí do Říma, Jeruzaléma či ke svatému Jakubu do Compostelly, které byly nejčastějšími cíli takových poutí, ale rozhodně nemohl podniknout každý. Naopak - uctívání svatých relikvií si našly, často prostřednictvím urozených poutníků, cestu do svatostánků po celém křesťanském světě. Něco ze svatosti vzdálených míst se tak dostalo blíže k těm, kteří se na dlouhou a nákladnou pouť vypravit nemohli.

Přesto jim tato forma zbožnosti nezůstala odepřena. V průběhu let se vytvářela síť místních poutních míst, jejichž cílem byly relikvie, zázračné obrazy, místa zázraků a uzdravení. K takovým místům se putovalo obvykle z blízkého i vzdálenějšího okolí. Některá z nich postupně nabyly širšího věhlasu.

V době baroka se s prohlubující se úctou k Panně Marii v její roli přímluvkyně a ochránkyně věřících křesťanů vytvořila hustá síť poutních míst k milostným mariánským obrazům a mariánské pouti se staly neodmyslitelnou součástí náboženského života venkovského i městského obyvatelstva. Pouti se konaly ve dnech mariánských svátků (Očišťování Panny Marie - tzv. Hromnice, Zvěstování, Nanebevzetí, Narození, Neposkvrněné početí...), které od dob středověku v katolickém kalendáři postupně přibývaly. V těžkých dobách se vypravovala prosebná a posléze děkonná procesí za odvrácení epidemií, válek a jiných pohrom. K poutím neodmyslitelně patřil zpěv duchovních písní a z materiálnějšího hlediska také prodej předmětů, které se staly památkami z pouti a buď se v domácnosti schraňovaly, nebo sloužily jako dárek z pouti. Mezi takové památky patřily i tisky poutních písní. Formálně se neliší od ostatní kramářské produkce.

Nová píseň k Panně Marii raním časem. K horlivému zpívání vydaná. 1. polovina 19. století.

lečenské jevy a také z „mediálního“ hlediska jsou hvězdami každé sbírky kramářských písní, ve skutečnosti ovšem tvoří většinu celkového množství kramářských písňových tisků, dokonce ani jeho polovinu.

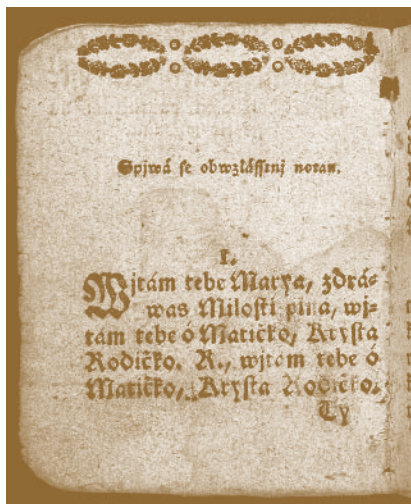
Přibližně lze říci, že písně „světské“, tedy písně popisující události a společenské jevy, písně lyrické a satirické nebo parodické, tvoří maximálně třetinu z celkového počtu tisků. Tak tomu

poutních míst a svatých obrazů, křížových cest a pobožnostech.

Duchovní témata se navíc neomezuji na čistě náboženské tisky, ale objevíme je i ve většině tisků takzvané světských, které mají zpravidla alespoň závěrečnou morálnítu. Náboženství bylo součástí každodenního života a na rozdíl od naší dnešní běžné zkušenosti součástí nepřehlédnutelnou.

Kramářské písně s náboženským

Šlo o drobné tisky obvykle o osmi stránkách šestnácterkového formátu, v druhé polovině devatenáctého století potom o větší formát obvykle o čtyřech stránkách. Na počátku písně je často uveden charakteristický údaj o nápěvu, který obvykle tvoří odkaz na jinou již známou píseň. Tyto písně často nebyly schváleny cenzurou a snažily se ji všelijak obcházet, často tak, že tiskaři neuváděli úplné údaje o tisku, někdy dokonce uváděli fiktivní údaje. Najdeme tedy mezi nimi velmi různorodý materiál, který někdy odchyluje od oficiální věrouky k lidovému chápání víry.

Píseň nová k Panně Marii Cellenské všem horlivým poutníkům na světlo vydaná.

V rámci projektu internetové knihovny kramářských tisků Špalíček (www.spalicek.net) se při rešerši zatím podařilo identifikovat více než 1800 mariánských poutních písní s uvedením svatého místa, ke kterému se vztahují. Lze v nich najít přes 500 rozdílných incipitů, počátečních veršů písňového textu. Písní s mariánskou tematikou bez uvedení vztahu k určitému poutnímu místu je ve fondu kramářských tisků Knihovny Národního muzea, který čítá cca 50 000 jednotlivin, ještě několikanásobně více.

U části z uvedených poutních písní, týkajících se jednoho poutního místa, se jedná o textově shodná nebo velmi málo se lišící vydání jedné písně (oblíbené písně se mohly přetiskovat po mnoho desítek let), ale přesto obzvláště v případě větších poutních míst registrujeme i desítky různých textů a jejich obměny. Z hlediska časového jsou ve sbírce obsaženy písně z období od sedmáctého století do začátku dvacátého století, většina jich ale pochází z osmnáctého a devatenáctého století.

Po celé toto období vznikaly vedle dlouhodobě oblíbených písní i nové texty, případně se přebíraly texty, které se původně vázaly na jinou lokalitu, zvláště pokud byla píseň oblíbená. Tradici mariánských poutí nedokázaly

zcela přerušit ani josefinské reformy, které na konci osmnáctého století delší poutí zakázaly a mnoho poutních míst, obzvláště vázaných na řeholní řády, bylo zrušeno. Tento oficiální zákaz poutí trval až do roku 1840, mariánské poutní písně v podobě kramářských tisků se ale tisknout a prodávat nepřestaly.

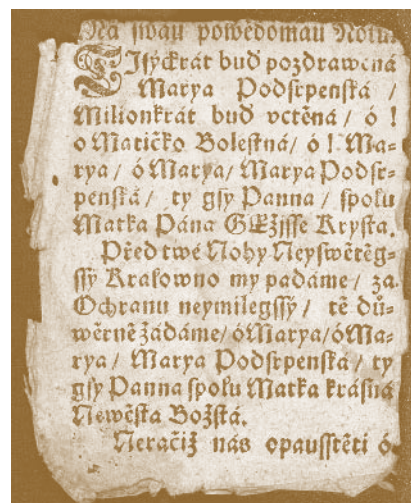
Jednoznačně nejoblíbenějším českým poutním místem (nejen) z hlediska množství tisků byla Svatá Hora u Příbrami. Tisky k Panně Marii Svatohorské tvoří více než čtvrtinu celkové produkce poutních tisků. Dalšími hojně zastoupenými poutními místy ve sbírce kramářských tisků v Národním muzeu jsou Vamberice, Stará Boleslav nebo rakouský Mariazell, z novějších potom písně k Panně Marii Lurdské. Kopie známých mariánských obrazů a soch se také stávaly předmětem úcty s užším okruhem působnosti (za příklad může posloužit právě Panna Maria Lurdská).

Poutní tisky nebyly ovšem vyhrazeny pouze tradičním místům poutí, naopak, často byly využity pro šíření povědomí o novém takovém místě, spojeném se zbožnou úctou k Panně Marii. Zpravovaly o zázracích, které se na daném místě udály, nejčastěji v souvislosti se zjevením Panny Marie či zázračnými uzdraveními. Dodnes jsou světově proslulé Lurdy či La Saletta, u nás k takovým místům patřila například zázračná studánka v Chotovinách u Tábora, Staré Čáslavi, Filipov nebo dokonce středočeské Mcely, kde se přes veškerou snahu svaté místo nakonec vybudovat nepodařilo a zachovaná *Loučící píseň k Panně Marii na poslední den Májové pobožnosti Mariánské pro osadu Mcelskou* (sign. KNM KP A 173/1) je jedním z nemnohých dokladů o konání mcelských poutí.

Celkem jsme zatím ve sbírce objevili písně vztahující se ke 110 různým mariánským poutním místům (viz: BYDŽOVSKÁ, Iva. Mariánská poutní místa v kramářských tiscích. s. 44-50. In KUBÍČEK, Jaromír (ed.): *Sdružení knihoven České republiky. Rok 2010. Sdružení knihoven ČR, Brno 2010. Dostupné online z: http://www.snk.sk/swift_data/source/NBU/Zborniky/BZ_2008_2009/Kolokvium_Olomouc/Bydzovska_Iva.pdf*). Některá z nich jsou známá dodnes, jiná zanikla, některá pak může být dnes problém dohledat kvůli jazykovým odlišnostem, chybám v samotných tiscích či změnám místních názvů. Jako příklad mohou posloužit písně, které zmiňují záhadné poutní místo Smrtol. Jedná se o chybnou interpretaci německého místního názvu Jammerthal (dnes Stromkovice v okrese Semily). Zkomolenina místního názvu vznikla chybným čtením iniciál v původním textu, tištěném švabachem, a byla následně přebírána v dalších

vydáních písní.

To, že přes duchovní rozměr písní byly kramářské tisky v první řadě obchodním artiklem, dokládá píseň s výmluvným názvem *Nová nábožná píseň k Panně Marii Boskovské, o uzdravení malého děvčátka a jeho matky. Může se také zpívat k Vamberické, Štípské, Zarožické, Šaštínské, Křtínské, Provodovské Panně Marii, když se jméno přejínáčí*. (Tiskem Jos. Bergerové

Dvě nové písně všem Mariánským ctitelům k větší jejich horlivosti na světlo představené. Vytiskovaná v Král.

Horním městě Příbrami.

Kolem poloviny 18. století.

Písně k Panně Marii Podsrpenské.

v Litomyšli. 60. léta 19. století. Sign. KNM KP R. Hlava 114). Píseň obsahuje příběh o zázraku uzdravení ochrnuté dívky, kterou soucitní poutníci vzali s sebou na svaté místo a vykoupali v zázračném prameni. Přesná lokalizace a věrohodnost zázraku autorovi tisku (a možná ani publiku) na srdci zřejmě příliš neležela, protože historii zázračných uzdravení měla všechna zmíněná místa. Je ale nutno poznamenat, že tisk, který výslovně nabádá k využití textu

tímto způsobem, je spíše ojedinělý.

Není možné v jednom krátkém článku obsáhnout celé bohatství mariánských písní v kramářských tiscích, protože vedle sebe staví texty skutečně různorodé. Lze v nich najít příběhy různého charakteru - legendy o vzniku poutních míst, o zázracích, napomenutí k obnovení zbožnosti i písně adorační, vycházející z barokní či lidové poetiky. Vznikaly také v poměrně dlouhém časovém rozmezí, některé byly tištěny opakovaně, jiné se zachovaly jen v jediném exempláři, jiné se staly součástí pozdějších kancionálů nebo naopak oběti puristických snah na přelomu devatenáctého a dvacátého století, kdy byla kramářská píseň z velké části považována za podřadný a v podstatě nevkusný literární žánr. Přes to vše tvoří všechny tyto písně jeden kulturní celek, který byl nedílnou součástí života mnoha generací obyvatelstva českých zemí v minulých stoletích, tak jako tato velmi rozšířená píseň z pouti do Vambeřic:

*Vinšované jaro, ó nebeský ráji,
ptáčekové nebeští, ptáčekové nebeští
líbezně zpívají.*

*Všecko se raduje, líbě v jarním čase,
zezulíčka kuká, zezulíčka kuká,
přelíbezným hlasem.*

*Líbezně vás volá pannenka Maria,
matka Vambeřická, matka Vambeřická,
ta nás očekává.*

*Já jsem vaše matka a vy moje děti,
já vás poutníčkové, já vás poutníčkové,
chci u sebe mít.*

*Matičko Kristova, popřej tvé milosti,
aby poutníčkové, aby poutníčkové,
mohli se sem svěsti.*

*Kteří také k tobě chtějí putovati,
prosím tě matičko, prosím tě matičko,
rač je posilnit.*

*Neb v našem oudolí, jsme lidé vrtkaví,
když já si zpomenu, když já si zpomenu
tak mne srdce bolí.*

*Matičko Kristova, měj nás v své paměti,
abychom k tobě, abychom my k tobě,
mohli přistoupiti.*

(Nábožná píseň k Panně Marii Svato-Vambeřické. Tiskem a nákladem Jos. Bergrové v Litomyšli. Druhá polovina 19. století. Sign. KNM KP 11314)

Iva Bydžovská

Kontrapunkt a kytary

Jaká hudba asi zní v lůně nejsvětější Trojice? Ta otázka se může zdát zvláštní. Nicméně věříme, že nebe je plné andělů a ti hrají a zpívají. Co asi? Možná J. S. Bacha. Spíš si ale myslím, že Palestrinovu polyfonii, eventuálně ruský chrámový zpěv. To proto, že tyto druhy hudby asi nejlépe vyzařují krásu jednoty v pluralitě. Té pak je Božská Trojice pramenem a vzorem pro naše každodenní soužití, v rodině, na pracovišti, ve společnosti, mezi církvemi, ale i v Církvi samé.

Všechny tři skladby ve své odlišnosti spojuje kontrapunkt. Pojem pochází z lat. *punctus contra punctum* či *nota contra notam* (= „nota proti notě“) a označuje techniku hudební kompozice, jejíž nejjednodušší formou je „protihlas“ k dané melodii. Kontrapunkt doprovází hlavní melodii, tzv. téma, a rozvíjí je jako samostatný hlas. Je to umění vztahu jednotlivých protihlasů k dané řadě tónů, jejichž souzvuk dává smysl jak harmonicky, tak i melodicky. Významnou roli hraje kontrapunkt právě v polyfonní hudbě, v níž jednotlivé hlasy usilují o rovnocennost a nezávislost (v protikladu k homofonii, jež je tvořena hierarchií mezi nadřazenou melodií a podřízeným doprovodem).

Tyhle věty čteme v článku P. R. Čemuse na Radiu Vatikán z 24. 5. 2013:

Božská Trojice: duše v nebi – nebe v duši: homilie ke slavnosti Nejsvětější Trojice (<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=18325>)

Tahle homilie jistě stojí za přečtení a patří v homiliích P. Čemuse k těm povedenějším. Právě proto je dobré se nad ní víc zamyslet. Chápeme záměr autora – zvýraznit význam kontrapunktu, jeho zájem na tom, zvýraznit individualitu melodií vzájemně se doplňujících a „rovnocenných“, je samozřejmě v daném kontextu „bohulibý“. Psát o Svaté Trojici s použitím hudební analogie je výborný nápad. Ale co se týče hudby, je v tomto smyslu obraz kontrapunktu použit a využit poněkud jednostranně, a „homofonnie“ a jakákoli hudební hierarchie z toho vychází jako cosi méněcenného.

Držme se ale jeho obrazu kontrapunktu. Trojiční souvztažnost je pro nás tajemstvím a použitý hudební obraz nám přibližuje něco, co se přímo vyjádřit nedá – že vztah „znění“, specifické „sou-znění“, ve kterém nelze určit, který z elementů je „vůdčí“, ve kterém se vůbec nedá orientovat na vůdčí princip. Ale každý obraz je třeba orámovat a zde chybí rám v jednom smyslu – totiž chybí otázka, co je to melodie na straně jedné, a co je to skladba na straně druhé, ve výsledku pak co je to „motiv“ (ve smyslu hudební motiv).

Uvedený článek P. R. Čemuse směřuje mimo hudební motivy, směřuje k tématu duše ve stavu milosti. A tam nalézá odpovědi na to, co je nám v souznění s Bohem nabízeno a co je přitom vyžadováno. Škoda jen, že to nezazní opět v hudebním obraze: souznění není rozplynutí v něčem, co nás přesahuje, co je nám „nadřazeno“ tak, jako je budovatelský pochod nadřazen komukoli pochodujícímu. V tomto souznění je od nás vyžadováno, abychom reagovali na motiv, abychom se zapojili do skladby, abychom byli nositeli melodie. To však autor nezvýrazní, hudební motiv v tomto smyslu nevyužije, nevytěží.

Ale v závěru se opět k tématu kontrapunktu vrátí, a to v obraze až příliš konkrétním:

Splní se jejich naděje, kterou však už teď je cítit z krásy kontrapunktu dvou kytar, které zpívají, co ústa zatím nejsou schopna vyznat: že Ježíš je Pán. Zůstává však naděje.

Opět lze říci, že význam závěru je duchovní a obrazný, ale proč tedy kytary? Kytary, které zpravidla v podání většiny kytaristů hrají vše, jen ne kontrapunkt (omlouvám se všem jazzovým kytaristům, třeba autor myslel na ně).

Chápu, že pro P. R. Čemuse je kytara ideovým typem současného nástroje, který je individuální, protože to, s čím se křesťané nejčastěji setkávají, je pop-folk, který může hrát každý, kdo se naučí pár akordů. Kytara je pro něj symbol. Ale je ten symbol vhodný, když tématem byl kontrapunkt a souznění? V popové hudbě také dochází k „čemusi“ jako souznění, ale je jiné než u dvou setkávajících se hlasů nebo melodických linek. Jde o rozplynutí se ve středním proudu, v tom, co už ani nepochoduje, jen se hrne jako nerozlišená masa, ve které standardem je být individuální v mezích normy. Tahle produkce, tahle zdánlivě spontánní a přitom „snadná cesta“ souznění jako splynutí je vším jiným, než cestou k porozumění druhému jako jinému. Cesta od ní ke vztahům uvnitř svaté trojice se zdá delší než svatojakubská pouť. P. R. Čemus správně začíná svou svatodušní homilií kontrapunktem a motiv souznění je výsledkem setkání s tím, co je a zůstává jiným. Končí v naději, že ve zvuku dvou kytar slyší potenciální vyznání Krista jako Pána. Ano – pokud opustíme téma Trojice a kontrapunktu, může jít o obraz, ve kterém s ním lze sdílet tuto naději. Jsou-li ty kytary vedeny pokorou ke skladbě a k tomu, co jinakost druhého (spoluhráče) přináší.

Josef Štogr

První vlašťovka

Jedním z poslání SDH je péče o vzdělávání a výchovu kvalitních chrámových varhaníků a sbormistrů, protože jejich profesní úroveň zásadně měrou určuje kvalitu interpretace duchovní hudby v chrámech, ve kterých působí. Jak již bylo v Psalteriu avizováno, členové výboru SDH se pokoušejí o nový model pedagogického působení, a to formou návštěvy lektora přímo u sboru a individuální práce se sbormistrem v jeho domácím prostředí a s reálnými možnostmi jeho ansámblu. Sledují tím co nejvyšší účinnost a naprostou konkrétnost potřeb toho kterého sboru a sbormistry.

Jako první na tuto nabídku zareagovala sbormistryně chrámového sboru Václav ze Staré Boleslavi, paní Nohynková. Proto jsem v dubnu zavítal na jejich zkoušku. Je potřeba ocenit odvalu paní dirigentky, že se nebála vystavit způsob své práce pohledu někoho zvenčí a vést o něm veřejnou diskusi. To vyžaduje notný kus odvahy a je projevem upřímné snahy dál na sobě pracovat. Rád bych ale pochválil i všechny členy sboru za jejich veliké nasazení, pozornost a schop-

nost pružné reakce na nové a nové požadavky při několikerém opakování.

Zkouška začala nácvikem Ubi caritas M. Duruflé, z mnoha pohledů ne zcela jednoduché skladby. Při práci jsme mluvili zejména o stavbě a vedení fráze, jejím gestickém vyjádření (a hned jsme si to mohli i vyzkoušet!), ruku v ruce s tím o problematice pěvecké techniky (opět s okamžitými ukázkami), potřebě a metodách rozezpívání a vědomé systematické práce na rozvoji vokální kultury. Dotkli jsme se i organizace života sboru a dramaturgie zkoušek.

Jaké bylo mé překvapení, když na následující Strejcovo Ecce sacerdos 3 členové sboru vybalili z futrálu žestě a bravurně "vystříhli" nelehké party, a to jsem ještě netušil, že sbor má na Smetanova Offertoria nachystanou i smyčcovou sekci!

Celé naše setkání se neslo ve velmi milém, ale pracovním duchu. Věřím, že sbor Václav přinese dobré ovoce a že se tato zkušenost stane inspirací i pro další sbormistry a sbory.

Marek Valášek

by neškodilo skladby, které nacvičujeme, více propracovávat (fráze, dynamika atd.). A nakonec - určitě si zasloužíš obdiv za to jak jsi to v pátek výborně zvládala, určitě to nebylo lehké :)"

Pokud mohu mluvit sama za sebe, proč jsem se přihlásila na tuto výzvu? Snažím se stále vzdělávat v rámci svých možností. Nejsem profesionál. Ale ani amatér sbormistr, který vše dělá dobře. Naopak. Jezdila jsem po tři roky do Pardubic na Kurs pro sbormistry, kde jsem měla možnost poznat mnoho učitelů a profesorů hudby vč. pana profesora Valáška. Convivium, které se každoročně koná v letním období, bohužel navštívit nemohu. Jiné semináře zase počítají s tím, že sbormistr je zároveň varhaník. To vždy tak nemusí být. Proto jsem využila příležitosti a přijala nabídku pana profesora, který dojel za námi. Tímto bych mu chtěla vřele poděkovat za to, že se s námi podělil o své zkušenosti a rady a obětoval nám kus svého času. Díky.

A na závěr bych chtěl říci, jako se na různé kurzy a semináře jezdí vzdělávat sbormistři dětských, mládežnických a jiných sborů, tak by se měli vzdělávat sbormistři především chrámových sborů. Jde o hudbu posvátnou, kde by se obzvláště mělo dbát na to, jak je muzika provozována. Přesto, že mnohé sbory řídí vzdělání lidí, nikdo nemůže sám o sobě říci, že je natolik dobrý, aby nemohl přijmout názor nebo radu druhého.

Věřím, že jsme se nesetkali s panem profesorem naposledy, a že se nás příště sejde více. Rádi předáme i vlastní zkušenosti z prvního semináře. Proto se nebojte a přihlaste se!

Marie Nohynková,
sbormistryně Chrámového sboru
VÁCLAV ze Staré Boleslavi

Nebojte se, přihlaste se!

V pátek 12. 4. 2013 se uskutečnilo první setkání Chrámového sboru VÁCLAV ze Staré Boleslavi se sbormistrem a profesorem panem Markem Valáškem. Jsme moc rádi, že se díky Společnosti pro duchovní hudbu zrodil nápad, jak pomoci lidem v chrámových sborech.

Toto setkání nám přineslo mnohé poznatky, co a jak bychom mohli a měli dělat lépe. Reakce sbormistra na sbor a obráceně, jak dávat přesná tempa a přesné nástupy sboru, jak se vyvarovat návyků, které člověk dělá, aniž by si je uvědomoval.

Nebylo by umění předvést skladby, které máme již dlouho zažitě a které se nám dobře zpívají, ale vybrala jsem skladby poměrně nové, kde se střídá takt 2/4 s 3/4. Jedna a capella a jedna s varhanami a trubkami. Na těchto skladbách se ukázalo, jak člověk dokáže rychle reagovat na změnu tempa, na výslovnost, na přesné gesto a nástupy, výraz aj.

Sbor toto setkání velice kladně ohodnotil jako velký přínos a poznání toho, co člověku na zkouškách tzv. uniká. Přikládám názor jedné členky sboru: „Moc se mi líbilo, jak s námi všemi pan profesor pracoval a jak byla patrná změna hned na místě. Myslím, že hlavní je do zpěvu dávat energii, něco ze sebe, a taky znát/pocho-

pit text – když pak víme, o čem zpíváme, může to vypadat o hodně jinak, než když se jen postavíme a přezpíváme nějaký text, kterému nikdo nerozumí. Taký myslím, že

Staroslověnské inspirace

Cyrlometodějské jubileum, zařazené pro rok 2013 mezi významná kulturní výročí UNESCO, je v celorepublikovém kontextu doprovázeno mnoha různými akcemi, výstavními projekty i vědeckými aktivitami. Ani Národní muzeum – České muzeum hudby nezůstalo stranou a v době od 11. června do 8. července nabízí ke zhlédnutí stručnou výstavku, ve které se 1150. výročí příchodu svatých Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu připomíná několika exponáty.

Česká literární a hudební historie památkami z 9. století zrovna nehyří, o Českém muzeu hudby nemluvě. Jak tedy toto téma smysluplně uchopit a vtěsnat do jedné vitríny? Stejně jako se misijní práce obou bratří, jejich úžasné překladatelské dílo a vliv na písemnictví slovanských národů vymykají z úzkých hranic raného středověku, musel být i náš pohled na hudbu kolem obou světů širší. Staroslověnské období je tak na výstavě zastoupeno jen kopií nenotovaných *Pražských hlaholských zlomků* z 11. století, které pravděpodobně pocházejí z okruhu Sázavského kláštera, posledního centra staroslověnské liturgie na tehdejším českém území.

Do 10. století se klade vznik nejstarší české duchovní písně *Hospodine, pomiluj ny*. Dlouho se předávala jen ústně, a to i se zbytky staroslověnských slov, až ji poprvé zapsal v roce 1397 benediktinský mnich Jan z Holešova. Jeho traktát o písni *Hospodine, pomiluj ny* je nyní v Českém muzeu hudby zpřístupněn v přesně provedeném faksimile. Kromě jiného z něho může pozorný návštěvník vyčíst, že autorství písně bylo tehdy (ale i mnohem později) připisováno svatému Vojtěchovi. Ještě v roce 1668 publikoval vícehlasou úpravu této písně Matěj Benedikt Bolelucky z Hradiště jako notovou přílohu k životopisu sv. Vojtěcha *Rosa Boëmica*.

Píseň *Hospodine, pomiluj ny* vzešla z litaní a už od 11. století měla funkci svého druhu národní a státní hymny: není tedy divu, že inspirovala mnoho skladatelů i v průběhu následujících staletí. Byl to např. Antonín Dvořák, který v závěrečném sboru svého oratoria *Svatá Ludmila* (dokončeno 1886) použil „chorál“ *Hospodine, pomiluj ny* a zhudebnil křest knížete Bořivoje a jeho choti Ludmily. Vystaven je tištěný klavírní výtah oratoria z roku 1887, Dvořákem vlastnoručně dedikovaný Emě Veselé. Jedná se o první verzi díla, kde je sice biskup Metoděj vyzván, aby pokřtil kníze pár a s ním „věrné Čechy“, ale teprve další autorovy úpravy nechaly Metoděje také promluvit...

Už v 17. století se svatí Cyril a Metoděj řadili mezi české patrony, přesto však hudební literatura, která by se přímo vztahovala k jejich osobám a svátkům, nebyla v době baroka ani klasicismu v západní církvi příliš četná. Jednu z výjimek představuje *Missa SS Cyrilli et Methodii* od Johanna Michaela Haydna

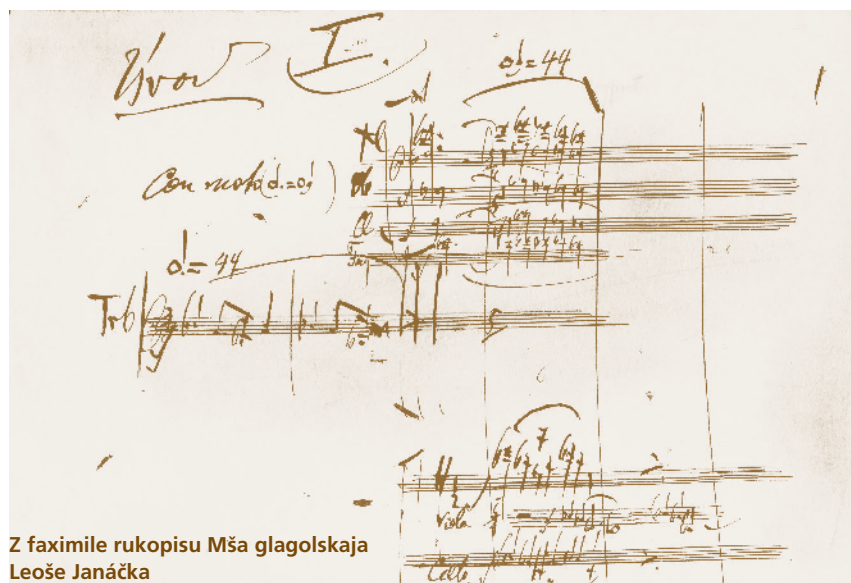
(1758), prezentovaná na výstavce titulním listem opisu, který v prvních desetiletích 19. století pořídil regenschori Jan Kučera. Prostřednictvím hudebního sběratele Ondřeje Horníka se pak opis mše dostal z Vyšehradu až do Národního muzea.

Velké oživení cyrlometodějského kultu nastalo ve 2. polovině 19. století, kam spadalo tisícileté výročí staroslověnské misie (1863) i oficiální svatořečení obou bratří (1880). V roce 1880 byl také v římskokatolické církvi ustanoven svátek Cyrila a Metoděje na 5. července, kdežto v pravoslavných církvích se slavil a dodnes slaví 11. (resp. 24.) května. V této době vznikaly o slovanských věrozvěstech i nové hudební kompozice (psali je např. Pavel Křížkovský, Josef Nešvera, Vojtěch Říhovský, Josef Leopold Zvonar, Josef Bohuslav Foerster aj.) a písně určené pro zpěv lidu (např. *K oltáři Páně* na nápěv J. C. Sychry nebo Křížkovského *Ejhle, oltář Hospodinův září*). Cecilské hnutí zaměřené k obnově duchovní tvorby se v českých poměrech transformovalo na hnutí cyrilské a časopis *Cecilie* se po několika ročnících změnil na *Cyrilla* a posléze *Cyrila*.

Na začátku našeho století byli svatí Cyril a Metoděj prohlášeni za spolupatrony Evropy. Jejich sympatické rozkročení mezi církvemi Východu a Západu může být inspirací v mnoha směrech, nejen v hudbě. Mše v církevní slovanštině, tzv. hlaholská, je dnes pro západní (římskou) liturgii povolena při zvláštních příležitostech. Její text zhudebnilo více autorů: na výstavce je možné vidět např. autograf *Hlaholské mše* od Jana Hanuše (1985) a zejména faksimile rukopisu Leoše Janáčka, jehož *Mša glagolskaja* (Glagolská mše) z roku 1926 patří k nejhranějším skladatelovým dílům.

Pokud vás při návštěvě Českého muzea hudby některý z kamínek této mozaiky zaujme víc, budeme jen rádi, když vás přivede k zamyšlení nebo i hlubšímu studiu.

Dagmar Štefancová

Z faksimile rukopisu *Mša glagolskaja* Leoše Janáčka

Jak jsem to prožil ...

Je pátek 1. března a běžím na Pražský hrad jako o závod, jako vždycky na poslední chvíli. Probíhám recepci Arcibiskupského paláce a ve výstupu mi už drží místo pan biskup Herbst. Vyjíždíme do kaple v paláci, kde už čeká skoro celá třída mých varhanických spolužáků. Dostáváme do rukou Nešpory a připravujeme se na jejich společnou modlitbu. Projíždím si svým pohledem celou skupinku a přemýšlím, jak se kdo změnil. Vždyť takto společně jsme se neviděli snad devět měsíců. Hlavou se mi prohání krásné vzpomínky na dva nezapomenutelné roky varhanického vzdělávání, jisté námahy, ale hlavně na dva roky humoru s touhle sjednocenou partou. Ano, ty dva roky, společných sobot a soustředění na Svaté Hoře nás opravdu sjednotili.

Je pět hodin odpoledne, jsou přítomni oba učitelé, tedy pan Miroslav Pšenička i paní Lenka Pištěcká, a společně s otcem biskupem zahajujeme modlitbu Nešpor. „Hlavně neříct Aleluja, je přece doba postní,“ prolétlo mi hlavou. Aleluja se opravdu nezavalo, teď hymnus, všechny tři žalmy jsou za námi. Po čtení má pan biskup promluvu. Jeho slova při Ranních chválách vždy oživovala naše sobotní setkání a ani dnes tomu nebylo jinak. Kantikum, modlitba Páně, závěrečná modlitba, požehnání a Nešpory jsou za námi.

Pan biskup dostává do rukou naše certifikáty a ke každému z nás přistupuje. Volá nás jménem, jsem hned nahoře, takže certifikát dostávám jako první. „Je nádherný“, to je jediné, co mě napadá. A znovu probleskávají hlavou ty krásné vzpomínky na celý kurz, jak se každý z nás ve velké naději na přínos pro liturgii krůček po krůčku zlepšoval, za normálního pracovního či studentského běhu. Ve vědomí, že vše děláme pro oslavu Pána, překonáváme veškerá úskalí a mnohdy i nepříjemné komentáře farníků i kněží. Najednou mám pocit, že Pán opravdu proměňuje nárek v radost. A radost mě opravdu naplnila.

Už byl ale předán poslední certifikát a celá skupina statečných varhaníků se

vydává na zaslouženou odměnu, pohostění v sále kardinála Berana. Hned u dveří máme připravený stůl se skleničkami a několika lahvičkami sektu k malému přípitku. Přijímáme společně s panem biskupem a dáváme se pomalu do řeči za požívání chlebičky i zákusků. Úkol je jasný, osvobodit prohýbající se stoly od těch jejich břemen v podobě lahodných pokrmů, které musí být zdolány do posledního. Přišel nám k tomu pomoci i P. Christian Pšenička, jenž v kurzu vedl přednášky liturgiky.

Celou dobu jsem si myslel, že času máme víc než dost. Jenže když se společně sejde taková parta po mnoha měsících, tak si prostě máme co říct. A čas nepočítáme po sekundách, sotva jej stačíme počítat po hodinách. Ano, jsou to hodiny zajímavých příběhů, často proložené vzpomínkami na náš kurz. Chlebičky jsou snědny, otec biskup nás opustil a my se sami vydáváme dál. Teď už v mnohem menším počtu, ale přece, scházíme po schodech na Malostranské náměstí a my, vytrvalci, co nejsme hnaní do svých domovů dalšími povinnostmi či nemocemi, usazujeme se pod Hradem, poblíž chrámu Panny Marie Vítězné a nadále sdílujeme své zážitky. Čas běží, běží a běží. Seděli bychom snad ještě dál, ale obsluha zavírá a my jsme nuceni rozprostřít se do Pražských ulic a vydat se tak do společných domovů.

Velké poděkování patří všem našim vyučujícím, zvláště pak Miroslavu Pšeničkovi, Lence Pištěcké a Martinu Moudrému, za jejich trpělivou a obětavou službu pro zlepšení hudební stránky liturgie nejen v Pražské arcidiecézi. Dále patří díky i panu biskupu Herbstovi, který ochotně a s radostí navštěvoval naše sobotní setkání při modlitbě ranních chval, zaměstnancům Arcibiskupského paláce za přípravu našeho setkání, našim rodinám, které s námi měly trpělivost a svůj program musely organizovat podle nás, a všem, kteří jakýmkoliv způsobem přispívají v našem poslání.

Jakub Černý

NOVINKA NA CONVIVIU: LITURGICKÁ KYTARA S TOMÁŠEM NAJBRTEM

Na Conviviu se tento seminář ocitá pokusně. Průzkum bojem. Je mnoho představ, jak pozvednout hudební úroveň těch, kteří užívají při liturgii hry na kytaru. Za nejlepší způsob považujeme pozvat nejlepšího z těch, kteří jsou k dispozici a prostě to zkusit.

O náplni semináře sám Tomáš Najbrt: „Společný zpěv, lidový zpěv při bohoslužbách a při mši má mnoho podob. Vedle doprovodu varhan nebo různých souborů se používá kytara. Jak pro ni přizpůsobit způsob hraní v kostele? Základy hry z generálbasu nebo z varhanních a klavírních not. Jak harmonizovat písně pro kytaru, kytarové značky? Jak hrát v dlouhé akustice, jaký doprovodný rytmus odlišný od táborákových doprovodů, jak zpívat ke kytarě? Estetická a liturgická kritéria pro výběr vhodných písní a skladeb z hlediska nástroje, jak podpořit doprovodem lidový zpěv? Sólový zpěv s kytarou. Předehry, mezihry, nástupy ... Více kytar? Kombinace s dalšími nástroji, případně i bicími nebo baskytarou? Aparatura, mikrofony? Současné rytmické písně, spirituály, chvály a další repertoár... Silné a slabé stránky kytarového doprovodu atd.“ Vztít se sebou: Kytaru nebo jiný strunný nástroj, zpěvníčky, chorálníky, Mešní zpěvy, kancionál, sešit nelinkovaný na akordy a poznámky, notový stojan.

Tomáš Najbrt vystudoval na pražské Státní konzervatoři hru na klasičtí kytaru a kompozici. Po absolutoriu se zabýval různými projekty v oborech staré a lidové hudby, pokračoval v soukromém studiu hry na loutnu v Polsku a Německu a prošel také jazzovou a rockovou praxí. Deset let hrál continuo na teorbu v souboru Musica Antiqua Praha. Pozdější studium na Hochschule für Kirchenmusik Herford zahrnovalo především hru na varhany a na loutnu, kompozici a dirigování. Osm let působil jako celocírkevní hudební kantor v evangelické církvi. V současné době vede pěvecké sbory, je stálým členem souboru Ritornello a spolupracuje s dalšími soubory a sólisty.

Kapacita letošního Convivia bude již brzy vyčerpána, proto neváhejte a přihlaste se včas. Přihlášku a další informace najdete na www.convivium.cz

-jš-

Varhanní festival ve znamení severské hudby

Osmnáctý ročník Mezinárodního varhanního festivalu přivítá v Praze hvězdy severu. Za největší pražské varhany usednou uznávaní umělci ze Švédska, Norska, Dánska, Litvy, Polska a také francouzští a čeští interpreti. Přehlídku světové varhanní hudby zahájí 1. srpna severská hvězda Hans Fagius. Švédský umělec přijíždí do Prahy poprvé a přiveze symfonické vize.

18. ročník Mezinárodního varhanního festivalu, který se koná od 1. srpna do 19. září 2013 v bazilice sv. Jakuba v Praze, nabídne pražskému publiku osm čtvrtěčních večerů plných objevné dramaturgie a nových hudebních zážitků.

„Jednotlivé recitály budou vždy tematicky zaměřené, například Hans Fagius se ve svém programu zaměří na symfonický styl ve varhanní literatuře (snaha o napodobení zvuku velkého symfonického orchestru). Zahraje dílo švédského autora H. Fryklöfa a 5. symfonii francouzského autora a tvůrce symfonického slohu Ch. M. Widora,“ přibližuje letošní ročník Irena Chříbková, titulární varhanice baziliky sv. Jakuba a zakladatelka společenství Audite Organum (Poslouchejte varhany), které festival pořádá.

„Pro velký ohlas z minulého ročníku jsme opět do programu festivalu zařadili i večer plný improvizace. Tentokrát v podání zkušeného polského interpreta Juliana Gembalského,“ dodává Irena Chříbková.

Jakob Lorentzen, varhaník z Dánska, představí hudbu severu a Francie, finský interpret Jan Lehtola si připravil kontrastně laděný program sestavený z poetických skladeb a virtuozních kusů svých krajanů. Mladá nadějná umělkyně z Litvy zase výběr ze skvostů německé hudby.

Festivalové koncerty začínají vždy od 19.00 hodin. Publikum bude moci díky projekci živého videozáznamu na plátno umístěné v přední části lodi chrámu sledovat interprety při hře. Jedna ze tří kamer bude snímat i pohyby nohou po pedálech, což při běžných varhanních koncertech není možné vidět.

Svatojakubské varhany jsou se svými 4 manuály 91 znějícím rejstříky (hlasy) a 8 277 píšťalami největší v Praze a po olomouckém chrámu svatého Mořice druhé největší v České republice. Jejich zvukové spektrum lze přirovnat k velkému symfonickému orchestru s více jak 90 hudebníky. Původ nástroje spadá do počátku 18. století. Jejich překrásně zdobenou barokní skříň od Abraháma Starka z Lokte mohou návštěvníci baziliky obdivovat dodnes.

Svatojakubské Audite Organum (Poslouchejte varhany) bylo založeno Irenou Chříbkovou, titulární varhanicí u sv. Jakuba a vyhledávanou interpretkou světového formátu v roce 1996. Chříbková postupně vytvořila několik pravidelných hudebních cyklů: Podzimní varhanní pondělky, Vánoční a Velikonoční koncerty a již zmíněný Mezinárodní varhanní festival. Bližší informace o programu a medailonky účinkujících najdete na www.auditeorganum.cz.

Předprodej vstupenek byl zahájen v síti prodeje TICKETPORTAL (www.ticketportal.cz), VIA MUSICA (www.viamusica.cz).

Vendula Kosíková

PROGRAM FESTIVALU

1. 8. Symfonické vize

HANS FAGIUS (Švédsko) Program: H. Fryklöf, E. Englund, J. L. Krebs, J. S. Bach, Ch. M. Widor

8. 8. Passacaglia – cesta proměn

MARKÉTA SCHLEY REINDLOVÁ (Česká republika) Program: B. Pasquini, D. Buxtehude, A. Raison, J. S. Bach, C. Franck, P. Eben, M. Duruflé, M. Reger

15. 8. Skvosty německé hudby

KAROLINA JUODELYTE (Litva) Program: D. Buxtehude, J. S. Bach, J. Brahms, M. Reger, J. Reubke

22. 8. Básník a virtuóz

JAN LEHTOLA (Finsko) Program: J. S. Bach, P. Heininen, O. Merikanto, O. Kortekangas, M. Dupré

29. 8. Svatojakubská neděle

IRENA CHRÍBKOVÁ (Česká republika) Program: V. Lübeck, J. Kř. Vaňhal, J. Klička, L. Janáček, B. Martinů, F. Mendelssohn-Bartholdy, Ch. Tournemire

5. 9. Umění improvizace

JULIAN GEMBALSKI (Polsko) Program: Improvizace v různých stylech a formách

12. 9. Hudba severu a Francie

JAKOB LORENTZEN (Dánsko) Program: E. T. Sark, R. Langgaard, O. Lindberg, L. Vierne, A. Hasselmans, C. Franck

19. 9. Čtyři století pro čtyři ruce a nohy

ERIC LEBRUN, MARIE-ANGE LEURENT (Francie) Program: J. B. Lully, H. Jadin, G. Bizet, Ch. V. Alkan, G. Fauré, G. Litaize, A. Honegger

KURZ PRO VARHANÍKY ARCIDIECÉZE PRAŽSKÉ

V pátek 1. března 2013 byly předány certifikáty absolventům kurzu pro amatérské varhaníky Arcidiecéze pražské. Kurz probíhá v dvouletém cyklu a poskytuje varhaníkům komplexní formaci pro jejich službu při liturgii. Varhaníci navštěvují každý týden individuální hodinu varhan, kde se učí varhanní technice, liturgické hře, improvizaci. Jednou za 14 dní navštěvují výuku zpěvu. Každou druhou sobotu v měsíci absolvují celodenní výuku hromadných předmětů – liturgika, gregoriánský chorál, organologie, sborníctví, liturgická praxe. Jedenkrát za rok, vždy o prázdninách, se koná týdenní intenzivní kurz na Sv. Hoře, který je společný i pro podobný kurz, jenž funguje v Plzeňské diecézi. Nedílnou součástí kurzu je i duchovní formace. Tu zprostředkovává biskup Karel Herbst, do jehož pravomoci je kurz zařazen. Každá sobotní výuka začíná modlitbou Ranních chval a pan biskup při této příležitosti vždy pronáší ke kurzistům duchovní slovo. Velký důraz je kladen na praktické využití všech získaných vědomostí a dovedností. Proto kurzisté každou druhou sobotní výuku absolvují společně mši sv., při které nejprve získávají zkušenosti tím způsobem, že účinkují jako schola a vyučující hraje na varhany. Posléze sami frekventanti tvoří scholu, dirigují a hrají na varhany, zvolí vhodný repertoár pro mši sv., připraví notový materiál, vše se spolužáky nacvičí a provedou. Vyučujícími kurzu jsou Lenka Pištěcká (zpěv), Miroslav Pšenička (varhany, liturgická praxe). Pro výuku ostatních předmětů jsou zváni externí přednášející – specialisté.

V září 2014 bude otevřen další běh tohoto kurzu. Přijímací zkoušky se budou konat v březnu 2014. Případní zájemci o kurz se však mohou hlásit již nyní ke konzultacím a připravovat se tak na přijímací zkoušky. Kurz je určen pro varhaníky, kteří chtějí a budou sloužit svou hrou při liturgii, nemá být alternativou výuky na hudebních školách. Není koncipován jako „zájmový kroužek“, nýbrž má poskytnout zájemcům o hru při liturgii komplexní formaci. Více informací na psen@centrum.cz.

-ps-

Seznam absolventů Praha 2010-12: Vránová Jana, Jinková-Fialová Noemi, Růžicková Veronika, Červenková Klára, Böhmová Veronika, Matoušková Jana, Werenycká Vlastimila, Vitoňová Stanislava, Samek Pavel, Hrubý Ondřej, Chalupová Jitka, Králová Markéta, Kroupa Jan, Černý Jakub, Kuchta Pavel, Konvalinka Václav, Mohammad Adam, Salva Jan, Žák Ondřej

Stalo se a stane

Milé čtenářky a milí čtenáři,

léto (alespoň podle kalendáře) je tady, s mnohými se potkáme na Conviviu v srpnu ve Vyšším Brodě a tam zapijeme narozeniny, svátky a cokoliv jiného osobně. Marná sláva, tato rubrika připomíná, že léta (a s nimi moudrost, hudební vyspělost atp.) přibývají, a tak je třeba slavit, dokud zdraví dovoluje a paměť slouží.

Letos se nám pomnožily **kulatiny**: do příštího vydání Zpravodaje zpíváme na dálku *Živijó* jubilantům, jimiž tentokrát jsou Tereza Rinešová, Hana Ryšavá (Kaslová), Pavla Semerádová, Tomáš Čechal, Martin Černík a Martin Kordas.

Polokulatiny oslaví Drahomíra Chvátalová Matznerová, Josef Lebeda, Pavel Mesany, Pavel Pešta, Karel Prokop a Čeněk Svoboda.

Kristova léta tentokrát oslaví Eva Flachowsky.

Nekulaté narozeniny pak oslavují sestry – kůrovkyně Radka Bubova, Markéta Gabrielová, Dagmar Jeřábková, Kateřina Maýrová, Kateřina Schmidtová, Sabina Schroeter-Brauss, Miloslava Šmolíková, Dagmar Štefancová, Jana Tábořská, Marie Válková, Mariana Weberová a Blanka Žočkova, stejně jako kůrovci Vít Aschenbrenner, Pavel Barbořák, Jan Maria Dobrodinský, Jiří Hrubý, Pavel Hřebec, Jiří Kuchválek, Jan Kupka, Josef Lecián,

Viktor Moravec, Václav Peter, Jaromír Pospíchal, Oldřich Prachař, Radek Rejšek, Jan Staněk, Josef Stolař, Zbyněk Štěpánek, Václav Uhlíř, Michal Vajda a Jiří Vosáhlo.

20. 8. bude slavit narozeniny i otec biskup Cikrle a 29. 8. arcibiskup Graubner (polokulatiny).

Z dalších osobností ze druhého břehu života se pro život časný či věčný v následujícím období narodili: Bohuslav M. Černošský (†1. 7. 1742), J. S. Bach (†28. 7. 1750) a stejného dne r. 1741 † Antonio Vivaldi, první předseda SDH Jan Hanuš (†30. 7. 2004), Ferenc Liszt (†31. 7. 1886), Miroslav Venhoda (*4. 8. 1915), Otto A. Tichý (*14. 8. 1890), Zdeněk Lukáš (*21. 8. 1928) a můj oblíbenec Johann Michael Haydn (†10. 8. 1806).

Všem oslavencům patří naše gratulace, vděk a modlitby za jejich přínos duchovní hudbě. Děkujeme a přejeme plnost božího požehnání, k němuž patří radost a svěžest ducha.

Tentokrát posílám kánon, který zajistí léto v srdci a hrdle, kdyby snad počasí ho dopřát nechtělo.

Pavel Jirák

3 hl.

Jdi, srdce mé

N: W. Byrd
T: J. Holečková

SKLADATEL A VARHANÍK JAN ZACH (1713-1773)

Letopočet končící na trojku je výzvou připomenout alespoň stručně hudební výročí. V případě Jana Zacha je to výročí dvojnásobné, byť ještě do nedávna se považoval za rok jeho narození cca 1699. Důkazy o pozdějším datu dovozuje v obsáhlé studii mj. Tomáš Slavický v časopisu *Hudební věda* z roku 2001, č. 3-4 v článku *Bohemicalia Zachiana I: Nové bohemikální prameny k životopisu Jana Zacha (1713-1773)*.

Jan Zach byl jednou z nejvýraznějších osobností v českých hudebních dějinách.

V roce 1732 se stává varhaníkem v pražském kostele u sv. Šimona a Judy, 1733 u sv. Martina ve zdi. Neúspěšně žádá o místo varhaníka ve svatovítské katedrále. Nakonec přijímá místo kapelníka v Mohuči. Komponuje celou řadu chrámových skladeb, např. Korunovační mši Františku Lotrinskému. Studuje v Itálii, přínucen okolnostmi stává se skladatelem a cestovatelem. Umírá v Elwangu, kde je v klášterní bazilice pohřben.

V roce 2001 vydal Radioservis CD s dvěma Zachovými skladbami (*Te Deum*, *Requiem solenne c moll*) spolu s jednou skladbou J. A. Koželuha.

-jř-

10. ROČNÍK FESTIVALU CHRÁMOVÝCH SBORŮ V CHOLTICÍCH

V sobotu 22. 6. 2013 se na zámku v Cholticích uskuteční 10. ročník festivalu chrámových a komorních sborů. Program probíhá od 10:00 do 19:00

Účastníci festivalu:

Pěvecké sdružení litoměřických učitelů
Seniorský pěvecký sbor Návrat Pardubice
Komorní smíšený pěvecký sbor Campanula – Dolní Dobruč
Vlastimil Litomyšl
Privatissima Kolín
Fojtův komorní sbor Roudnice nad Labem
Lanškrounský ženský pěvecký sbor
Josef Bohuslav Foerster Přelouč
Komorní sbor Orfeus Pardubice
Vocalica Praha
Nashira Praha
Smíšený pěvecký sbor Slavoj Chrudim
Pěvecký sbor Bernardini Břidličná
Jílovský komorní sbor Jílové u Děčína
Sanguis Novus Praha

Program festivalu

10:00-11:30, 14:15-15:30 a 16:45-17:45 sbory zpívají v kapli sv. Romedie
13:00-14:15 sbory zpívají v zámekském parku pod platanem
17:50-19:10 sbory zpívají na nádvoří choltického zámku

-jř-

3. VARHANY NAD STŘELOU 29. ČERVNA 2013

Rabštejnský okrašlovací spolek, o. s., Plasko-Manětínská římskokatolická far-nost a Varhaníci on-line vás zvou na 3. ročník varhanního festivalu.

Na historické varhany z konce 18. století zahrají Aleš Nosek (Rakovník) a Pavel Marek (Kladno), dále vystoupí Komorní soubor pražské Lorety Societas Musicalis (Lucie Vocelová - zobcové flétny, Alena Maršíková Michálková - varhany). Koncert zaštitil plzeňský biskup Mons. František Radkovský.

Program festivalu:

16:30 výstup za varhanami pro nedočkavce - krátká komentovaná prohlídka
17:00 koncert varhanní hudby
cca 18:10 prohlídka kostela pro vytrvalce - s průvodcem

-jř-

Gregoriana – CD Nova et Vetera

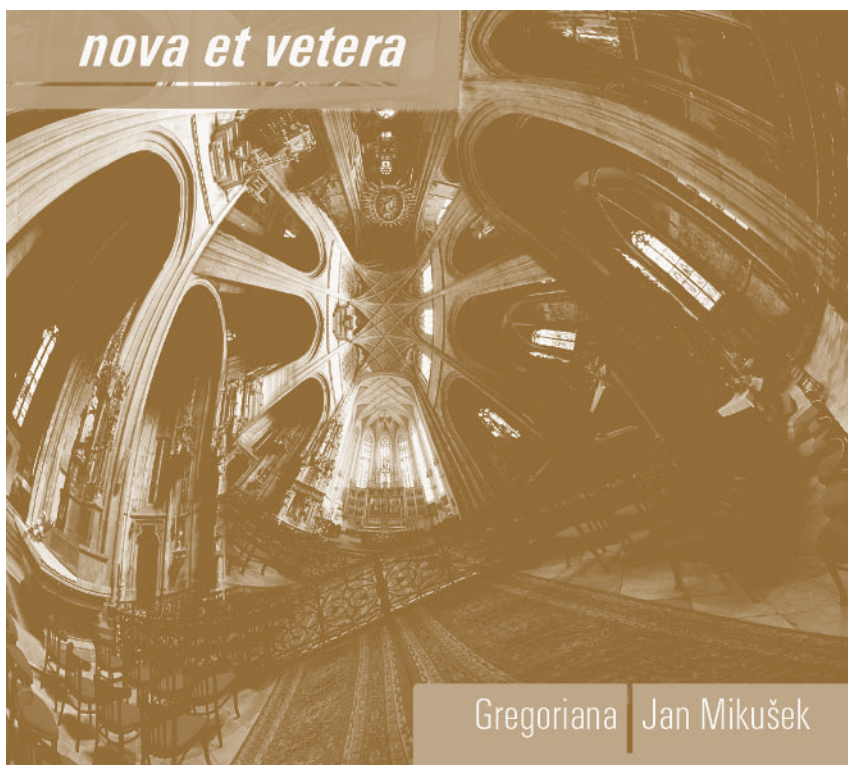
Co s hudbou v kostele? To je otázka, nad kterou se zamýšlí varhaníci, sbormistři, také kněží a v podstatě celá církevní obec. Možná víc než kdy jindy se totiž v posledních desetiletích prohloubily (nejen generační) rozdíly ve vnímání úlohy hudby v kostele, ve formálním i obsahovém zpracování témat, ale též v technické úrovni interpretace liturgické hudby. Doba, kdy byla církev štědrá donátorkou umění, je asi definitivně pryč. Faktická absence kapelnických profesí při kostelních kůrech (nebo postu ředitele kůru) spolu s dalšími skutečnostmi zapříčinila vážný úpadek liturgické

a vyhledávání hudby, která historicky v dané oblasti zněla (v tomto případě na Slovensku, či přímo v Košickém dómu) a opět její uvádění do provozu a souvislostí (CD „Tempus Adventus“, „Tempus Nativitatis“). Zadruhé vrací původní církevní zpěvy – gregoriánský chorál – zpět do liturgie (a nejen na koncertní podia). Zatřetí – soubor si objedná nové kompozice u skladatelů, kteří jsou mu stylově blízcí napříč Evropou. Mimořádné je i to, že inspiruje skladatele ke zhudebnění konkrétního textu v konkrétní hudební formě. Po několika staletích se tak podařilo vzkřísit prasta-

s mimořádným hudebním přehledem a opravdovou pokorou. Právě jen jeho osobnost je zcela zásadní pro vznik celé třídílné řady CD, (z níž „Tempus Nativitatis“, a „Nova et Vetera“ jsou momentálně v České distribuci vydavatelství Arta Records), jakož i pro nezištnou činnost celého ansámblu.

Soubor Gregoriana je sdružení amatérské (od slova „amare“ – milovat), jinými slovy společenství zanícených milovníků hudby. Věřím však, že svými výkony nadchne i profesionální posluchače a inspiruje svou nevšední dramaturgií i komplexností přístupu k liturgické hudbě. Zájemcům také doporučuji stránky www.gregoriana.sk, kde jsou podrobnější informace o souboru včetně ukázek z vydaných CD.

Jan Mikušek

Slovenský vokální soubor Gregoriana vznikl v roce 2004 a od té doby jeho členové pravidelně vystupují při latinských bohoslužbách v Košicích. Repertoár tvoří jednak gregoriánský chorál a dále renesanční a středověká polyfonie, ale i současná chrámová sborová tvorba. Na novém albu Nova et vetera najdeme především sakrální tvorbu současných autorů ze Slovenska, Lotyšska, Litvy, Itálie a Baskicka, prokládanou ukázkami gregoriánského zpěvu v různých podobách. Jsou to jednak původní latinské antifony, ale také pouhé citace nebo inspirace, případně kombinace gregoriánského jednohlasu s moderním vícehlasem. Vedoucím souboru je Marek Klein, který se gregoriánskému chorálu věnuje od roku 1992. Na albu Nova et vetera sbor spolupracuje s českým dirigentem a hudebníkem Janem Mikuškem.

Milan Tesař

(převzato z <http://hudba.proglas.cz>)

hudby. Navíc po druhém vatikánském koncilu přišla hudba v liturgii o velký prostor, což samo o sobě sice není špatně, ale důraz a pozornost se obrátili jinak, čemuž se hudba nedokázala přizpůsobit. Respektive na rychlost v zavádění reformy nestihl dostatečně reagovat vývoj hudební. Snahy o přesnější vymezení hudby v liturgickém provozu jsou stále pozadu, přitom s formální, výrazovou i stylovou rozmanitostí nabízeného umění si mnohdy tak trochu nevíme rady.

CD Slovenského sboru Gregoriana jsou malým příspěvkem do této diskuse. Snahy souboru jsou v několika ohledech průkopnické či hodné následování. Zaprvé je to bádání v archivech

rou hudební formu zpěvu žalmů – fal-sobordon. Na CD Nova et Vetera (nové a staré) máte možnost slyšet skladby, jejichž společným jmenovatelem je chorál, tedy to staré, ovšem v novém – moderním uchopení současnými skladateli. Někdy zazní jen jako „stará“ antifona k „nové“ kompozici, někdy jen jako inspirace, jindy jako cantus firmus. Důležitým hlediskem je také sdělnost soudobých kompozic a jejich upotřebitelnost v liturgii. Ty, které vznikly na objednávku souboru, vychází na tomto CD ve světové premiéře.

V neposlední řadě je třeba vyzdvihnout osobnost Marka Kleina, osvědčeného, nevšedně vzdělaného muže

Rozhovor s Markem Kleinem z 12. 6. 2012 najdete on-line na Radiu Proglas <http://www.proglas.cz/detail-poradu/2012-06-12-19-15.html>

